יחדיו
ארגון נוער

ירחון פעילות חודשי
ארגון הנוער 'יחדיו'

נושא החודש:

אחריות חברתית

חוברת הדרכה

8+

חודשים תמוז - אב תש"פ | מותאם לגילאי יסודי

ירחון פעילות
חודשים תמוז - אב

נושא החודש:

אהבת חינם

8+

מותאם לגילאי יסודי

יחדיו
ארגון נוער

יחדיו
ארגון נוער

משרד ראשי: רחוב גבעת שאול 27, גבעת שאול, ירושלים
טלפון: 077-40-50-813 פקס: 122-236-524-153
דוא"ל: c0774050812@gmail.com

מזכ"ל התנועה: **אילן קוסמן**
ניהול תוכן: **ישראל שילה**
כתיבה: **ראובן מילצקי**
עריכה: **מרדכי רוזנברג**
גרפיקה: **סטודיו 'דינמי' - שלומית כהן**

© כל הזכויות שמורות לארגון הנוער 'יחדיו'

ירחון פעילות 'יחדיו' | חודשים תמוז-אב תש"פ

נושא: אהבת חינם

נושא החודש:

אהבת חינם

הנושא מתאים לתקופה זו, בה אנו מתאבלים על חורבן בית המקדש, שאירע בעקבות שנאת חינם.

רקע לנושא:

אהבת חינם זהו יסוד לקיום העם היהודי בכל הדורות. אהבה בינינו היא דבר טבעי ומובן מאליו, ממש כמו במשפחה. כך כתוב במדרש תנחומא בפרשת נשא (אות א) "שכל ישראל אחים ורעים הם, שנאמר: 'למען אחי ורעי' (תהלים קכב, ח)". כלומר, עם ישראל הם משפחה אחת!

מטרת הנושא:

ימי 'בין המצרים' הם הזדמנות שנתית להחדיר בעצמינו ובחניכי 'יחדיו': ריבוי אהבה בין החברים, כבוד הדדי, הפנמת הנעימות והרווח שבוויתור, והבנת ההפסדים הנגרמים ממחלוקת ושנאה.

כמה נקודות חשובות אליהן כדאי שים לב:

נשנן לעצמינו ולחניכינו את שלושת המטרות שלנו: לחיות **חיי תורה** מתוך שמחה ואושה, לשאוף **להצליח** ולנצל את הפוטנציאל שלנו, **ולקחת אחריות** על עצמינו, סביבתנו ועל העתיד שלנו. גם נושא החודש, הוא כלי חשוב בדרך לכל אלו.

דוגמא אישית: בחודש הזה נקפיד על אהבת חינם ביתר שאת, ונשתדל להתנהל באווירה נעימה ומחבקת יותר, נחמיא מכל הלב, נמעיט בביקורת, נהיה יותר רגישים וסובלניים.

נושאי המפגשים לחודש זה:

מערך 1 | קינוח חמצמץ? 5

מערך 2 | קינוח חמצמץ? 15

מערך 3 | שנאה - כח ההרס 23

מערך 4 | מהי אהבת חינם אמיתית? 35

מערך 5 | באמת שנאה בחינם? 43

מערך 6 | לתת כדי לתת. 51

מערך 7 | הכירו את הָ'אֲמַפְתָיָה' (ערבות הדדית) 59

מערך 8 | כל אחד הוא מיוחד 67

מבצע החודש

לאהוב בחינם

בתחילת החודש נחלק לכל חניך טבלה [מצורפת], בה יספר בכל שבוע על מעשה "אהבת חינם" יוצא דופן אותו ראה, עליו שמע, או עשה בעצמו.

בתום החודש נערוך הצבעה, מה המעשה המרתק והחשוב ביותר שהיה בכל שבוע. ארבעת החניכים הזוכים יזכו לפרס.

טבלה לדוגמא:

	שבוע א'	שבוע ב'	שבוע ג'	שבוע ד'	שבוע ה'
מעשה 'אהבת חינם' שאני רוצה לספר עליו, הוא:					

שומרים על ההנחיות = מצילים חיים

מזכירים לכולם להקפיד על ההנחיות, לחבוש מסיכה ולשמור על מרחק 2 מטר.
"חמירא סכנתא מאיסורא"
בברכת בריאות איתנה

מצטרפים לכולם!

סיינר ההכשרה השנתי תכף כאן נפגשים ב-
כ"צ-כ"ח תאוצ
בגבית ההאורחה בנס הרים
בשעה 10:00
יהיה מעניין, מעשיר ומפנק
כמיטב המסורת!
מחכים לכולכם!!!

קינוח חמצמץ?

ממש לא מכבר עברנו חגים שמחים מאוד. פסח, ל"ג בעומר, שבועות. ולפתע - לקראת הקיץ, התקופה בה אנו רגילים לנפוש, כשאנו עמוק בתוך אווירת 'סוף שנה' - דווקא אז פתאום 'נופלת' עלינו תקופה קשה ועצובה של שלושת השבועות - 'בין המצרים'. איך זה מסתדר?

למה עכשיו קינוח חמצמץ, בסיום ארוחה מתוקה ושמחה?

חייב להיות קשר מהותי, בין ימי שלושת השבועות, לבין כל החגים והמועדים השמחים שעברו עלינו. מהו? הבה נתבונן ונחכים...

שאלות לדיון

מה הלקח של התקופה בה אנו מצויים - 'בין המצרים'? האם צריך פשוט להיכנס לעצבות, חלילה? מה אפשר לעשות עם הימים הללו, במצב רוח טוב וחיובי?

תשובה

כל החגים והזמנים היפים אותם עברנו מתחילת השנה, אינם אלא השלמה לערך הבסיסי שלנו, הערך שמקיים אותנו כעם, וכיהודים נאמנים = אהבת חינם!

עתה, בימים אלו, נשקיע באהבת חינם, ונקצור את הפירות של כל מועדי השנה. לא ניכנס לעצבות ולדכדוך, אלא נפיק את הלקח ונרבה אהבה. נהפוך את החורבן - לבניין.

אז מה היה לנו בחגים האחרונים?

חג הפסח - היה זה חג **החירות**, בו יצאנו יחד עם כל עם ישראל לחירות פנימית. כפי שראינו [בחוברת של הקורונה] שחז"ל מלמדים אותנו מהי חירות פנימית אמיתית, להתכופף כמו קנה ולקבל דעה של האחר, וכך נצליח יותר. "לעולם יהא אדם רך כקנה, ולא יהא קשה כארז. מה קנה זה, כל הרוחות באות ונושבת בו - הולך ובא עמהם. דממו הרוחות, חוזר הקנה עומד במקומו" (אבות דרבי נתן א מא).

ספירת העומר - בה התכוננו לקבלת התורה, עלינו כל יום דרגה נוספת מעל החיים הגשמיים והחומריים, לקראת הפסגה הרוחנית סביב הר סיני. איך עשינו זאת? על ידי כבוד הדדי, ואהבה זה לזה.

ל"ג בעומר - רשב"י ובנו לימדו אותנו, כי לאחר שנים ארוכות על התורה והעבודה במערה, בדרגה הגבוהה ביותר, מוטל על הצדיק לאהוב כל אדם מישראל, לשמוח למראה יהודי שרץ עם שתי אגודות בשמים, ולתקן את העולם.

חג השבועות - חג מתן תורתינו, בו זכינו ל"ויענו כל העם יחדיו ויאמרו - כאיש אחד בלב אחד" - על ידי האחדות קיבלנו את התורה!

וכעת - שלושת השבועות, זוהי תקופה מיוחדת בה נתמקד באהבת חינם, נחבר את כל החגים והמועדים גם יחד לתמונה שלימה אחת של נתינה ואהבה!

בימים אלו אנו מתאבלים על החורבן שנפתח בהבקעת חומות ירושלים בי"ז בתמוז, עד לחורבן בית המקדש בתשעה באב. והכל על מה? על שנאת חינם שהייתה בעם ישראל!

נתחזק באהבת ישראל ביתר שאת, בתפילה שעל ידי זה נזכה לגאולה השלימה ולבניין בית המקדש במהרה בימינו אמן!

אז מה מגיע לפני מה? מצוות התורה, או אהבת ישראל ומידות טובות? התשובה: דרך ארץ קדמה לתורה!

עד כדי כך חשובה אהבת חינם - שהיא **קודמת אפילו למצוות התורה**. וזוהי הסיבה שהאריכה התורה בסיפורי מעשיהם של האבות הקדושים בספר בראשית, לפני שהיא כותבת את המצוות המעשיות שעלינו לקיים. לכאורה נשאל, הרי מטרת התורה זה לימוד המצוות, אז לשם מה כל האריכות בסיפורי אברהם, יצחק ויעקב?

אלא שדרך המעשים הטובים של האבות הקדושים, התורה מלמדת אותנו **שהתנהגות טובה וישרה היא המבוא והבסיס לכל התורה כולה!**

מהו פירוש הביטוי: 'דרך ארץ'?

'דרך ארץ' משמעו 'דרך ההתנהגות של יושבי הארץ', כלומר ההתנהגות הטובה שאמורה להיות משותפת לכל בני האדם. כמו שאומרים - 'להיות בן אדם': לא לפגוע בזולת, לעזור בשעת הצורך, להכיר טובה, להיות ישר בענייני ממון, להתייחס בכבוד להורים ולמבוגרים וכדומה. זהו המוסר הטבעי, שקיים גם אצל אנשים שלא למדו תורה.

אמרו חכמים: 'אם אין דרך ארץ - אין תורה', והכוונה היא שמי שאינו 'בן אדם', שאינו מתנהג לפי המוסר הטבעי ומידותיו והתנהגותו עקומות ומקולקלות, ילמד גם את התורה בצורה עקומה, והדבר עלול אפילו להזיק לו ולאחרים ולגרום לחילול השם.

סיפור | *התמונה המתאימה*

ישנה תמונה מפורסמת, שמאחוריה סיפור מרתק. בתמונה נראה גאון מפורסם 'יושב' על סולם, המוצב מחוץ לדירה ברחוב אבטליון בבני ברק.

הסיפור מאחורי התמונה המרתקת, מפעים ומדהים. הוא מלמד אותנו על פסגות של פשטות וענווה, צניעות ושפלות רוח, שהגיע אליהם אותו גאון עולם. וזה דבר המעשה:

היה זה עוד ערב סתמי. הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל הוגה בתורה בסלון ביתו, כאשר החלון פתוח ורוח ערב נעימה נכנסת בעדו. לפתע, הבחין כי הוא שומע קול בכי הולך ומתחזק, עם הזמן טון היבבות הלך וגבר...

רבי אברהם לא מסובב את ראשו, גם לא סוגר את החלון... ההיפך, הוא סוגר את הגמרא, ויורד לרחוב, לבדוק מהיכן מגיע קול הבכי. הוא הולך בעקבות הקול, ומגיע לחלון של דירה בקומה הראשונה, כאשר מבעד לחלון הוא מבחין בכמה ילדים קטנים, המשוטטים בבית לבדם ובוכים בכי תמרורים...

רבי אברהם ממתין קמעא, בודק כה וכה, נוקש בדלת, עד שהוא מגלה כי אין איש בבית, מלבד הילדים. ההורים יצאו ונעלו את הדלת, לתומם היו בטוחים כי הילדים ישנים שנת ישרים. אך הילדים שכן התעוררו, נבהלו לגלות את עצמם לבד ברחבי הבית הגדול...

רבי אברהם מבין את המצב, ואינו מתבלבל לרגע. הוא חוזר לרחוב, סוחב בזריזות מביתו סולם גדול, ומטפס עליו כמו עלם צעיר, מקפץ במהירות בעזרת ניתורים על המזגנים והמעקות, ומגיע לחלון הסלון. הוא מטיב את ישיבתו במרומי הסולם - מול החלון, ומגיש לילדים ממתק אותו שלחה עמו הרבנית.

"בואו תשבו על הספה עד שאבא ואמא יחזרו", אומר הרב בקול נוסך רוגע, "ואל תפחדו, הנה אני כאן שומר עליכם... אתם רוצים סיפורים או שירים?"

"סיפורים, אבל מעניינים ולא מפחידים. בסדר?"

"בטח", מחייך רבי אברהם, "שבו ברוגע, ואני אספר לכם סיפורים יפים על גדולי ישראל..." - - -

הטיבו הבנים את כיפת השינה שלראשם, חלקם גם גררו את הכרית והשמיכה לספה שבסלון, והתיישבו עליה ברוגע. ורבי אברהם, כפי שהבטיח, יושב על הסולם מחוץ לחלון הסלון, ומספר להם מעשה בהלל הזקן...

כך, שעה ארוכה, עד שההורים הואילו לשוב הביתה, ונשימתם נעתקה למראה השמרטף הנערץ!

הצלם שתפס בעדשתו את התמונה, אולי הרוויח תמונה נדירה, משונה משהו, שמרתקת את כל רואיה, ואם גם ברצונכם ליהנות ממנה - תוכלו למוצאה, יחד עם הסיפור המלא לפרטיו, בספר 'ויאמר הנני' בעמוד 29. אנו הרווחנו מסר לחיים:

רבי אברהם מעולם לא בזבז דקה מסדר יומו. בגילו המבוגר, גם טיפוס על

סולמות לא היה תחום הצטיינותו... ובכל זאת - - -

רבבות שעות תורה, אלפי דפי גמרא, גאונות מופלגת ועמקות בלתי רגילה - עמדו על הסולם, נחו מחוץ לסלון באותו ערב. ראש ישיבה נערץ, מנהיג דגול לתלמידיו, גאון שכל התורה גלויה לפניו - ישב כמו גנב מחוץ לחלון, וסיפר סיפור ממש כמו בכיתה א'...

מתברר, כי כדי לגדול בתורה - יש לשלב גדלות במידות טובות, בענווה ושפלות רוח. גם אם זה לא הכי נוח לגרור סולם, ובוודאי לא מכובד כראוי למעמדו של גאון מפורסם, אבל אם זה מה שנדרש כדי להרגיע ילדים בוכים, אם זה מה שצריך לעשות כדי להיטיב עם הזולת ולעשות לו טוב על הלב - זה מה שעושים.

תובנה

כך נוהג יהודי שרוצה להתקדם ברוחניות, ולהצליח בחיי התורה.. הצעד הראשון והבסיסי הוא לאמץ הנהגות של ענווה, סבלנות, מידות טובות ונכונות לסייע לכל יהודי!

הפעלה | אפשר לחשוב אחרת?

משפט פתיחה:

דרך ארץ קדמה לתורה, משמעותה - להתנהג בכבוד לכל אדם, לאפשר לחברים שלי להתווכח, לומר אחרת ממני, ולא תמיד להסכים איתי...

הסבר כללי:

החניכים יסקרו את חיי היומיום שלהם, יבחנו עד כמה הם סובלניים, וילמדו היכן יוכלו להשתפר ולהיות רגועים יותר כלפי הסביבה.

חומרים נדרשים:

- כלי כתיבה.
- דפי "בחן את עצמך", לכל המשתתפים (נספח).
- דפי נקודות, לכל המשתתפים (נספח).

הסבר מפורט בשלבים:

1. נחלק למשתתפים את דפי "בחן את עצמך", נבקש מהם למלא את השאלון בשקט, בינם לבין עצמם.
2. לאחר מילוי השאלון, נחלק את דף הנקודות. כל אחד בודק את הניקוד האישי שלו.
3. לסיכום, נעודד דיון על שאלות שהתעוררו במהלך מילוי השאלון [נעודד חניכים להביע דעה, להתווכח, לא להסכים עם התנהגות שלא נראית להם נכונה וראויה, גם אם זה כתוב בחוברת...].
4. מוכנים? קדימה, מתחילים...!

שְׁאֵלוֹת - בְּחַן אֶת עַצְמְךָ

נַסֵּה לַחֲשֹׁב: "כֵּיצַד הָיִיתִי נוֹהֵג?" הַקֵּף בְּעִגּוּל אֶת הַתְּשׁוּבָה הַנְּכוֹנָה

א. **מִתְעוֹרֵר בַּכִּתָּה דִּיּוּן סוֹעֵר עַל הַצַּעַת הַהַנְהָלָה לְהַחֲלִיף אֶת מִקּוּם הַכִּתָּה שֶׁלָּנוּ. אֲנִי מִתְנַגֵּד לָצַעַד, וּמִתְוַכֵּחַ עִם הֶחָבֵר הֵכִי טוֹב שֶׁלִּי, שֶׁחוֹשֵׁב בְּדִיּוּק הֶהֶפֶךְ מִמֶּנִּי.**

אֲנִי:

1. מַקְשִׁיב לַצַּד שֶׁלּוֹ, וְאָז מַסְבִּיר לוֹ אֶת הַצַּד שֶׁלִּי.
2. מִדֵּי פַּעַם נוֹתֵן לוֹ לְהַשְׁחִיל מִשְׁפָּט אוֹ שְׁנַיִם, וְאָז מַמְשִׁיךְ בְּמִתְקֶפֶת הַהַסְבָּרָה שֶׁלִּי.
3. אֲנִי צוֹעֵק וְצוֹעֵק וְצוֹעֵק עַד שֶׁהוּא מִשְׁתַּכְנֵעַ, אוֹ עַד שֶׁנִּגְמַר לִי הַכּוֹחַ.

ב. **הִגִּיעַ לַקְּבוּצָה/כִּתָּה שֶׁלִּי עוֹלֶה חָדָשׁ.**

אֲנִי:

1. מְנַסֶּה לְהִתְחַבֵּר אִתּוֹ, אָז מָה אִם הוּא קְצַת שׁוֹנֶה וּמְדַבֵּר בְּמִבְטָא.
2. אֶתְחַבֵּר אִתּוֹ רַק אִם הוּא מַמָּשׁ יִמְצָא חֵן בְּעֵינַי.
3. אֲנַחְנוּ כָּל כָּךְ שׁוֹנִים, אֵין סִכּוּי שֶׁנִּהְיֶה חֲבֵרִים.

ג. **לֹא נִבְחַרְתִּי בַּבְּחִירוֹת לְוַעַד הַתַּלְמִידִים.**

אֲנִי:

1. מְקַבֵּל אֶת דַּעַת הָרוֹב, וּבְכָל זֹאת מְנַסֶּה לְהַשְׁפִּיעַ וְלַעֲזוֹר.
2. אֲנִי שׁוֹתֵק, מָה יֵשׁ לִי לַעֲשׂוֹת?
3. אֲנִי צוֹעֵק וּמִשְׁתּוֹלֵל. מַזְ'תּוֹמֶרֶת לֹא בָּחֲרוּ בִּי?

ד. **יֵשׁ לִי דֵּעָה בְּרוּרָה מָה הַכְּלָלִים בַּמִּשְׂחָק. חָבֵר מְנַסֶּה לְהַסְבִּיר לִי אֶת הַהִגָּיוֹן בַּכְּלָלִים שׁוֹנִים מֵאֵלּוּ שֶׁאֲנִי מַכִּיר.**

אֲנִי:

1. מַקְשִׁיב, בּוֹחֵן אֶת דֵּעוֹתָיו וּמַסְבִּיר לוֹ אֶת דַּעְתִּי.

2. מִתְנַפֵּחַ בְּלַהַט. כָּכָה זֶה 'דֶּמוֹקְרָטְיָה'.
3. סוֹתֵם אֶת הָאָזְנַיִם - אֵין לִי מָה לְהַקְשִׁיב בִּכְלָל, הוּא טוֹעֶה וּבְגָדוֹל.

ה. **קָבַעְתִּי עִם חָבֵר טוֹב לִלְמֹד גְּמָרָא לִקְרַאת הַמִּבְחָן. בַּיָּמִים הָאַחֲרוֹנִים הוּא פִּתְאוֹם רוֹצֶה לְהַחֲלִיף, וְלִלְמֹד עִם חָבֵר אַחֵר, עֵקֶב כָּךְ שֶׁהוּא הִבְטִיחַ לוֹ קֹדֶם וְשָׁכַח.**

מָה דַּעְתִּי עַל כָּךְ?

1. זְכוּתוֹ שֶׁל כָּל אָדָם לְשַׁנּוֹת אֶת דַּעְתּוֹ בְּהֶתְאֵם לַמַּצָּב וּבְהֶתְאֵם לַשִּׁנּוּי שֶׁחָל בּוֹ.
2. מַרְגִּיז! אֲבָל אֲנִי מֵבִין שֶׁלִּפְעָמִים, בְּמִקְרִים קִיצוֹנִיִּים, אֶפְשָׁר לְשַׁנּוֹת דֵּעָה.
3. אֲנִי לֹא הָיִיתִי מְשַׁנֶּה תָּכְנִיּוֹת פִּתְאוֹם, וּמַרְגִּיז אוֹתִי שֶׁאֲחֵרִים עוֹשִׂים זֹאת.

ו. **אֵיךְ אֲנִי מְנַהֵל וְכוּחַ?**

1. אֲנִי מַקְשִׁיב לַצַּד הַשֵּׁנִי, וּכְשֶׁהוּא מְסַיֵּם - אֲנִי מַבִּיעַ אֶת דַּעְתִּי.
2. אֲנִי דָּבוּק בַּמְּשִׂימָה - לְשַׁכְנֵעַ אֶת הַצַּד הַשֵּׁנִי בְּצִדְקָתִי, אַךְ מַקְפִּיד לֹא לְהִכָּנֵס לְדֶבָרָיו.
3. בַּוִּכּוּחַ צָרִיךְ לְנַצֵּחַ, וּבִשְׁבִיל לְנַצֵּחַ כָּל הַדְּרָכִים כְּשֵׁרוֹת. אִם צָרִיךְ, אֶצְעַק עַד שֶׁהַשֵּׁנִי יִשְׁתַּכְנֵעַ.

ז. **אֲנִי מִתְוַכֵּחַ עִם חָבֵר שֶׁלִּי מָה הַפֵּרוּשׁ בַּגְּמָרָא. הַאִם אֶחָד מֵאִתָּנוּ "צוֹדֵק בְּמֵאָה אָחוּז", וְהַשֵּׁנִי טוֹעֶה?**

1. לִפְעָמִים אָכֵן אֶחָד צוֹדֵק לְגַמְרֵי וְהַשֵּׁנִי טוֹעֶה לְגַמְרֵי, אַךְ בְּדֶרֶךְ כְּלָל כָּל צַד צוֹדֵק בְּמַשֶּׁהוּ, וְהָאֱמֶת נִמְצֵאת בָּאֶמְצַע...
2. בְּדֶרֶךְ כְּלָל יֵשׁ אֱמֶת אַחַת וּמֻחְלֶטֶת, וְצָרִיךְ לְגַלּוֹת מִי צוֹדֵק וּמִי טוֹעֶה.
3. יֵשׁ מִי שֶׁצּוֹדֵק בְּמֵאָה אָחוּז, וְזֶה אֲנִי!

ח. **לִקְרַאת הַחֹפֶשׁ נֶעֱרְכָה בְּבֵית הַסֵּפֶר הַצָּגָה בְּנוֹשֵׂא "צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים" בְּכִכּוּב נְעָרִים מֵהַכִּתָּה מֵעָלַי - נְעָרִים מַרְגִּיזִים שֶׁלֹּא מַסְכִּימִים לְשַׁתֵּף אֶת בְּנֵי כִּתָּתִי בְּמִשְׂחַקֵי חָצֵר.**

אֲנִי:

1. אִם הַהַצָּגָה אֵיכוּתִית, אֲהַנֶּה מִמֶּנָּה גַּם אִם אֵינִי מְחַבֵּב בְּמְיֻחָד אֶת הַשַּׂחְקָנִים.

2. יִהְיֶה לִי קָשֶׁה, אֲבָל אִם הַתָּכְנִית מַמָּשׁ טוֹבָה אוּלַי אַצְלִיחַ לֵהָנוֹת מִמֶּנָּה.
3. אֶפְלֹא לֹא אַתְחִיל לִרְאוֹת אוֹתָהּ, אֲנִי יָשָׁר יוֹצֵא לֶחָצֵר.

ט. **הַאִם וִכּוּחִים הֵם דָּבָר טוֹב וּמוֹעִיל, אוֹ תּוֹפָעָה שְׁלִילִית?**

1. חָשׁוּב לִשְׁמֹעַ אֶת כָּל הַצְּדָדִים שֶׁקַּיָּמִים בֵּין הַחֲבֵרִים. מֻתָּר, וַאֲפִלּוּ רָצוּי לְהִתְוַכֵּחַ.
2. אֲנִי מַעֲדִיף לְהִמָּנַע מִוִּכּוּחִים, אֲבָל אִם אֵין בְּרֵרָה, אֲנִי מִתְוַכֵּחַ וְעוֹד אֵיךְ.
3. וִכּוּחִים הֵם כְּלִי לְשִׁמּוּשׁ יוֹמְיוֹמִי! אֵין יוֹם שֶׁאֲנִי לֹא מִתְוַכֵּחַ, עַד שֶׁאֲנִי מוֹכִיחַ לַצַּד הַשֵּׁנִי אֶת צִדְקָתִי.

י. **הַאִם אֲנִי סוֹבְלָנִי?**

1. כֵּן.
2. לִפְעָמִים, תָּלוּי.
3. לֹא, אֵין לִי כּוֹחַ לָזֶה.

דַּף נְקֻדּוֹת

אָז אֵיךְ אֲנִי?

כָּל חָנִיךְ עוֹבֵר עַל הַתְּשׁוּבוֹת שֶׁסִּמֵּן, וְסוֹפֵר לְעַצְמוֹ אֶת מִסְפַּר הַנְּקֻדּוֹת הַמִּצְטַבֵּר מִכָּל הַתְּשׁוּבוֹת שֶׁלּוֹ יַחַד (תְּשׁוּבָה מִס' 1 שָׁוָה שָׁלוֹשׁ נְקֻדּוֹת, תְּשׁוּבָה מִס' 2 שָׁוָה 2 נְקֻדּוֹת, תְּשׁוּבָה מִס' 3 שָׁוָה נְקֻדָּה אַחַת).

כַּמָּה צָבַרְתֶּם?

10 נְקֻדּוֹת עַד 16 נְקֻדּוֹת:

מִדַּת הַדֶּרֶךְ אֶרֶץ שֶׁלִּי זְקוּקָה לְהַצָּמָחָה! כְּדַאי לִי לְהַקְשִׁיב יוֹתֵר לַאֲחֵרִים, לֹא לְהַכְרִיחַ אֶת כָּל הַסְּבִיבָה שֶׁלִּי לְהִתְנַהֵג כְּפִי דַּעְתִּי, וְלֹא לָנַהֵל אֶת חַיַּי רַק בְּאֹפֶן שֶׁנּוֹחַ לִי. כְּדַאי לִי מְאוֹד לַעֲצֹר, לַחְשֹׁב, וּלְשַׁנּוֹת מַסְלוּל. מִדַּת הַסּוֹבְלָנוּת תּוּכַל לְשַׁנּוֹת אֶת חַיַּי וּלְהַנְעִים אוֹתָם.

17 נְקֻדּוֹת עַד 24 נְקֻדּוֹת:

יֵשׁ בִּי סוֹבְלָנוּת מְסֻיֶּמֶת, אַךְ יֵשׁ לִי הַרְבֵּה לְאָן לְהִתְקַדֵּם... כַּמָּה נָעִים לִהְיוֹת בְּסְבִיבָתִי כְּשֶׁאֲנִי רָגוּעַ וּמַקְשִׁיב, וְכַמָּה מַרְגִּיז וְלֹא נָעִים לְיָדִי כְּשֶׁאֲנִי צוֹעק וּלֹא מַקְשִׁיב לַאֲחֵרִים. הַתְּמָדָה בְּטִפּוּחַ מִדַּת הַסּוֹבְלָנוּת, תְּשַׁפֵּר אֶת אֵיכוּת חַיַּי וּתְקַדֵּם אוֹתִי מַשְׂמָעוּתִית בַּחַיִּים.

25 נְקֻדּוֹת עַד 30 נְקֻדּוֹת:

אֲנִי סוֹבְלָנִי וְיוֹדֵעַ לְהַקְשִׁיב לְאַחֵר. כַּמָּה נָעִים לִי לִחְיוֹת בַּחֶבְרָה, וְגַם הַחֶבְרָה נֶהֱנֵית מִמֶּנִּי. חָשׁוּב לִי שֶׁיִּהְיֶה עוֹד אֲנָשִׁים מַקְשִׁיבִים וּנְעִימִים בַּסְּבִיבָה. לָכֵן אַתְמִיד בְּמִדַּת הַסּוֹבְלָנוּת, וְאַרְאֶה לְכֻלָּם אֶת הַיֹּפִי שֶׁבָּהּ.

מערך 2

שנאה - כוח ההרס

האם שנאה היא רק רגש מעצבן בתוך הלב? כפי שניווכח, ממש לא. שנאה היא כוח עצום להרוס ולהשחית, לפורר ולקלקל.

בימים אלו עלינו לקחת אחריות על מצב עם ישראל ועל החיים שלנו, להקים מבצר מפני השנאה, להפיץ אהבת חינם, ולבנות מחדש את עם ישראל.

שאלות לדיון

- **מה חמור יותר, עבירות חמורות מהתורה, או שנאת חינם?**
- **מה זה קשור אלינו, הרי לא היינו באותו דור של חורבן הבית, ולא אנחנו גרמנו לחורבן?**
- **מה עלינו לעשות כדי לתקן?**

תשובות

חז"ל במסכת יומא (ט, ב) מגלים לנו: "מקדש ראשון מפני מה חרב? מפני שלשה דברים שהיו בו: עבודה זרה, וגילוי עריות (אפשר להתבטא: הרס המשפחה), ושפיכות דמים... מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצוות וגמילות חסדים, מפני מה חרב? מפני שהייתה בו **שנאת חנם. ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות:** עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים".

ואיך המעשים של אותו דור, קשורים אלינו? גם זאת מלמדים אותנו חז"ל: "כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו, כאלו נחרב בימיו" (תלמוד ירושלמי יומא דף כא ה"א). כלומר, האחריות למצב החורבן המתמשך, לאי בניית המקדש, מוטלת על כתפינו. כל אחד ואחד מאיתנו במעשיו, מסוגל לתקן ולקומם את עם ישראל.

בית המקדש ממתין לנו! לאהבת החינם שלנו!

שנאת אחים מקלקלת את האחדות ביננו, מפרידה בין איש לאחיו ויוצרת אוירה רעה. השנאה מדרדרת את העם, וגורמת לאנשים להתנהג בצורה הרעה ביותר שהם מסוגלים...

מה עלינו לעשות כדי לתקן? קודם כל אהבה בין אדם לחבירו, תיקון המידות. על ידי זה נוכל להתקדם ולתקן גם את כל המצוות שלנו, ולשוב בתשובה על העבירות.

מנהגי האבל והצער בהם אנו נוהגים בימים אלו, נועדו בעיקר לעורר אותנו לתקן את דרכנו בחיים, לשפר את התנהגותנו ולרכוש לעצמנו הרגלים טובים ונכונים. עלינו למצוא מה בהתנהגות שלנו גורם למצב החורבן המתמשך בעם ישראל, וכיצד נוכל לקדם ולשפר את המצב.

כך מבאר הרמב"ם (הל' תעניות ה א) את הדברים: **"יש שם ימים שכל ישראל מתענים בהם מפני הצרות שאירעו בהן, כדי לעורר הלבבות לפתוח דרכי תשובה,**

ויהיה זה זיכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה, עד שגרם להם ולנו אותם הצרות שבזיכרון דברים אלו נשוב להיטיב".

התיקון של אנשי נינוה:

כך גם בספר יונה, מתואר איך הנביא יונה הזהיר את יושבי העיר 'נינוֵה', כי הקב"ה עומד להפוך את העיר מפני העוונות החמורים שעשו אנשיה. בתגובה, מלך נינוה קרא לכל התושבים להתענות, לשים על עצמם שק ואפר, ולזעוק אל הקב"ה שיסלח להם ויציל אותם. גם הבהמות נאלצו לצום, ולא קיבלו דבר מאכל. אנשי נינוה ביקשו מהקב"ה סליחה ומחילה על מעשיהם, והבטיחו לתקן את דרכיהם. הקב"ה נתרצה להם, ומחל.

מה הביא למחילה? הצום? השק והאפר? לא, הנביא מלמד אותנו: **"וירא האלוקים את מעשיהם, כי שבו מדרכם הרעה"** (יונה ג י). עיקר הצום והאבל, הם התשובה ותיקון המעשים.

וכך כתב הראי"ה קוק (אורות הקדש חלק ג, עמ' שכג): **"ואם נחרבנו ונחרב העולם עמנו על ידי שנאת חינם, נשוב להיבנות והעולם עמנו על ידי אהבת חינם".**

זה תפקידנו היום! להרבות אהבת חינם ולקרב את בניית בית המקדש.

סיפור | קבלת פנים נוסח וושינגטון

פרופ' סטיבן קרטר נכנס אל כיתתו באוניברסיטת ייל היוקרתית שבארה"ב, וסקר בעיניו את הסטודנטים הרבים שגדשו את הכסאות. הם הביטו בו ביראת כבוד, עטיהם שלופים ומוכנים לכתוב כל הגה שייצא מפיו של הפרופסור הנודע למשפטים.

"הניחו בבקשה את העטים", הפתיע סטיבן. "אני רוצה קודם כל לדבר אל הלב שלכם. אחר כך נתחיל ללמוד".

הגבות הורמו בפליאה. לדבר אל הלב? מה קורה כאן? זה קורס למשפטים או לפסיכולוגיה?

פרופסור סטיבן פתח בסיפורו.

הוא היה אז נער צעיר בן אחת עשרה. משפחתו הצליחה להתבסס כלכלית, והוריו החליטו לעבור להתגורר בשכונה 'לבנה' בוושינגטון - שכונה שתושביה עשירים ומבוססים, רובם המוחלט בהירי עור.

סטיבן ישב על מדרגות הכניסה לבית, לידו אחיו ואחיותיו, והם סקרו בעיניהם את השכונה החדשה. דקות ארוכות עברו, אך אף אחד לא התייחס אליהם. לא ברכת שלום, לא חיוך, אפילו לא הנהון קל בראש. האנשים הלבנים העיפו מבט קצר, ומיד נעלמו.

חור שחור נפער בליבו של סטיבן. האם מה שאמרו לו החברים בשכונה הקודמת באמת נכון? האנשים הלבנים פשוט שונאים שחורים, ולא מוכנים להתיידד עמם? כך נגזר עליו לחיות, בין בני אדם שלא מתייחסים אליו?

לפתע חלפה במקום אישה לבנה. היא ניגשה ישירות אליהם, שפתיה נמתחו לכדי חיוך רחב, והיא פנתה אליהם: "אתם חדשים כאן? איזה יופי! איך קוראים לכם?"

האישה בירכה אותם בהצלחה בבית החדש, והסתלקה לביתה שבהמשך הרחוב. כעבור כמה דקות שבה, מגש גדול בידיה ועליו שתיה קרה וכריכים טריים.

"זה בשבילכם! שיהיה לכם מעבר קל!" בירכה אותם בחמימות.

"האשה הזו שינתה לי את החיים, לא פחות!" הצהיר הפרופסור לימים בהרצאתו. "היא הגיעה ברגע הנכון, ונטעה בליבי תקוה שאפשרי לחיות מתוך כבוד והערכה הדדית. ואתם יודעים מה? לא במקרה האישה הזו, שרה קסטנבאום, היא יהודיה דתית. אנשים שמחונכים לחסד ולנתינה לזולת, מסוגלים להעניק לכל אדם באשר הוא, לראות בכל אחד עולם ומלואו".

תובנה

מעט אהבת הבריות, שינתה חיים של בן אדם. יחס חם ואכפתי, בנה עולם! כך נוכל לתקן את העולם, ולהחיש את הגאולה, באמצעות אהבת חינם ויחס חם לזולתינו.

משחק | הצגה 'קמצא ובר קמצא'

משפט פתיחה:

הסיפור של קמצא ובר קמצא כל כך מפורסם, עד שאנו לא שמים לב לכל הפינות שיש בו, ולכל המסרים שעולים מהשורות ומבין השורות. זוהי הזדמנות מצויינת לשחק את הסיפור, ולשים לב למסר המיוחד שבכל שלב בסיפור.

הסבר כללי:

הצגה משעשעת של סיפור חז"ל על קמצא ובר קמצא.

חומרים נדרשים:

מומלץ להכין לפני המפגש פתקית עם פירוט התפקיד עבור כל שחקן, כדי שלא יתבלבל ותמיד יוכל להציץ תוך כדי המשחק.

הסבר מפורט בשלבים:

1. חלוקת תפקידים - נבחר את קמצא, בר קמצא, המשרת שמזמין את האורחים, הקיסר, אורחים, מלצרים, זמר לאירוע, שף ראשי ועוד כפי ראות עיניכם.
2. כל חניך ילמד את תפקידו ויתכונן אליו.
3. מומלץ להכריז כי חניך שיחשוב על מוסר השכל מהתפקיד שלו, יקבל פרס. גם מלצר יכול לתת לנו מוסר השכל - מנקודת מבטו כמלצר שהבחין כיצד בר קמצא כבר התחיל לאכול, והאוכל נתקע לו בפה מרוב צער ועגמת נפש... או כיצד האורחים המשיכו לאכול בתיאבון למרות הביוש המעליב שקרה לידם...

הערות:

א. נדגיש לחניכים שאסור לזלזל בחניך שלא הצליח לשחק את תפקידו היטב. זה הרי המסר המרכזי שלנו...

ב. יש כמה מסרים להדגשה בסיפור: המסר המרכזי - שנאת חינם. בנוסף, ביוש והעלבה, סכסוכים מיותרים, לא לשתוק כשמעליבים מישהו לידינו, נקמה מיותרת ומזיקה לכולם, איך כדאי להתפייס ועוד.

נספח | סיפור קמצא ובר קמצא

על פי הגמרא (גיטין נה ב)

שים לב

חשוב לספר לחניכים את הסיפור עם התאמה למציאות ימינו, כך שהסיפור יעורר את הדמיון והמחשבה על החיים שלנו.

נתאר את הסעודה מתרחשת באולם אירועים יקר בעיר, נתאר את המלך בדמותו של נשיא ארה"ב טראמפ או נשיא רוסיה פוטין, וכדומה...

מעשה אירע בעיר ירושלים, באדם עשיר שהיה לו ידיד אהוב בשם 'קמצא', ואויב ששנאו בכל לבו ושמו 'בר קמצא'.

יום אחד ערך העשיר סעודה גדולה, אליה הזמין את ידידיו ומכריו.

ההזמנה בוצעה באמצעות רשימת מוזמנים שנמסרה למשרתו של העשיר, שעבר מבית לבית והזמין כל אורח באופן אישי.

והנה, הגיע היום הגדול. השולחנות היו ערוכים ברוב פאר והדר.

על כל מקום הונחה צלחת ארוכה עם מנת פתיחה מרהיבה, מקושטת בשלל ירקות טריים. כוסות גבוהים של מיצים צבעוניים עם קוביות קרח המתינו לאורחים בכניסה לטרקלין האירועים, והעשיר ישב בראש השולחן וקיבל את אורחיו.

נתאר בצבעים חיים את האירוע המפואר וההדור, נסעיר את דמיון החניכים... מזרקות בכניסה, תזמורת, מקהלת ילדים ועוד...

לפתע רשפו עיניו של העשיר. הוא הביט בתדהמה באורח שזה עתה הופיע בפתח הטרקלין, ומיהר לקרוא למשרתו.

"השתגעת?! הזמנת את בר קמצא?!" שאל בכעס.

המשרת מיהר לבדוק ברשימות. התברר שחלה טעות, ובמקום להזמין את קמצא, הוא טעה והזמין את בר קמצא, שנוא נפשו של העשיר...

בר קמצא המסכן חשב שהעשיר מבקש להשלים איתו ולהיות ידיד שלו. אבל העשיר ממש לא התכוון לכך. הוא ניגש לבר קמצא שהספיק להתיישב ליד השולחן, והורה לו בשתי מילים:

"קום וצא!"

"אנא ממך! אל תבייש אותי!" התחנן בר קמצא בלחיים מאדימות מבושה. "אשלם לך את שווי המנה שלי!"

"ממש לא!" התעקש העשיר. "אתה יוצא מכן עכשיו!"

"אנא, אשלם לך מחצית מכל עלות האירוע!" ניסה בר קמצא להציל את כבודו.

"אין על מה לדבר! איני רוצה לראות אותך באירוע שלי!"

תחנוניו של בר קמצא לא הועילו לו. לא היתה לו שום ברירה, והוא נאלץ לקום ממקומו בבושת פנים ולעזוב את האירוע.

הוא יצא משם, ונפשו בערה בקרבו. איזה עלבון צורב... איך אף אחד לא קם לעזרתו! הוא הרגיש שעליו לנקום בעשיר, ובכל מכובדי העיר שישבו שם בסעודה ולא קמו לעזרתו.

כאן תבוא נקמה מתוקה... החליט. נקמה שאיש לא ישכח!

לא פחות ולא יותר, קם בר קמצא ועשה את דרכו למלך הרומאי.

אמר לו: "כבוד הקיסר ירום הודו! מרדו בך היהודים!" כעס מאוד הקיסר, עלה לירושלים למלחמה, והחריב אותה ואת בית המקדש שבתוכה.

תובנה

ראינו איך שנאת חינם החריבה את בית המקדש. הגמרא מחדדת מסר נוסף שעולה מן הסיפור:

"תניא: אמר רבי אלעזר: בא וראה, כמה גדולה כוחה של בושה! שהרי סייע הקדוש ברוך הוא את בר קמצא, והחריב את ביתו ושרף את היכלו!"

הבושה הנוראה של בר קמצא, הביאה אותו למעשה הקיצוני של הלשנה על היהודים כולם, ומשמים עלה הדבר בידו, עד שנגרם החורבן.

אמר על כך ר' חיים שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר ח"ב ל"ו(

"הנה בושה זו של אדם יחידי (בר קמצא), הגם שהיה שפל ונבזה - שלא נמנע מלהתנקם בעם ישראל כולו ולמסור אותם למלך רומי - אף בושתו של מושחת זה בוקעת רקיעים, והיא היא שהחריבה בית ה' ושרפה את היכלו!"

נמצאנו למדים, כמה עלינו להיזהר מלשנוא ולבייש חבר אחר.

מהי אהבת חינם אמיתית?

מהי אהבת חינם? לחייך כל היום ברחוב? לסחוב סלים מהמכולת לביתם של קשישים? לבקר חולים כל יום? בעצם, עלי להפוך למתנדב קבוע למען חולים, נזקקים וחלשים?

הבה נגדיר לעצמינו מהי אהבת חינם!

שאלות לדיון

1. **האם יש הבדל, בין אהבה חברית, לבין אהבה משפחתית? כשאני מתיידד עם חבר בכיתה, זה כמו החברות שלי עם אח שלי?**
2. **אם לא, מה ההבדל?**

תשובה

אהבת חבר רגילה נתפסת אצל רובינו כ"**אהבה חברית**", אך זו טעות!

אהבת החבר היא לפעמים סוג של "**אהבה עצמית**" שבו האדם אוהב **עצמו** כשהוא חבר של פלוני...

אני משחק עם חבר, כי זה נעים לי. מטייל איתו, כי נחמד לי. לומד איתו למבחן, כי זה עוזר לי.

אבל מה אני עושה **למענו**? במה אני אוהב **אותו**? לא תמיד אני עושה בשבילו...

אבל כשאני אוהב את אח שלי, משחק איתו ועוזר לו, זה לא רק מתוך כוונה להועיל **לעצמי**, אלא מתוך דאגה אמיתית ורצון לסייע **לו**.

התורה מצווה אותנו "ואהבת לרעך **כמוך**" (ויקרא יט, יח) שנאהב כל יהודי באשר הוא, כמו שאנו אוהבים את עצמנו, כלומר גם בלי רווח ותועלת לעצמינו! כמו שאוהבים בן משפחה!

מטרת הקב"ה שנהיה כולנו מאוחדים **כמשפחה** אחת, לכן לפי התורה זו צריכה להיות "**אהבה משפחתית**"! שנרגיש תחושת שייכות טבעית כמו לאחים ואחיות!

כתוב במדרש (תנאי דבי אליהו רבה פרק כו): "אמר הקב"ה לישראל: בני אהוביי כלום חיסרתי דבר שאבקש מכם, ומה אני מבקש מכם אלא שתהיו אוהבים זה את זה ותהיו מכבדים זה את זה ותהיו יראים זה את זה".

וכן כתוב במדרש תנחומא בפרשת נשא (אות א) "כל ישראל אחים ורעים הם, שנאמר: למען אחי ורעי (תהלים קכב, ח)".

כלומר, עם ישראל הם משפחה אחת!

כדי לזכות להגיע למעלת אהבת ישראל, צריך לחשוב: הרי כל ישראל כגוף אחד, ובכן, אם יד ימין תכה את יד שמאל האם יד שמאל תקפיד? (עיין ירושלמי נדרים ט, ד). כל יהודי הוא חלק מהעם שלי, הוא קשור אלי באמת!

וכן לחשוב תמיד: אם זה היה אחי או אחותי, איך הייתי מגיב?

כשנתייחס לכל אחד כמו אל משפחה, נוכל להתקדם ולהצליח.

נפסיק לחיות ב'מלחמה' ותחרות, נתחיל לפרגן אחד לשני, ולהתקדם בכל המרץ לחיים אמיתיים של בן תורה, חיים מלאי סיפוק ומשמעות.

באהבת חינם, נצליח!

סיפור | *אוהבים לה את לה*

מאת: חיים ולדה, מתוך 'ילדים מספרים על עצמם'.

שמי יואל.

אני בן 11 ומתגורר בביתר עלית.

הסיפור שאני עומד לספר לכם הוא כל כך מיוחד, שאולי לא תאמינו כי הוא קרה במציאות, אבל הוא קרה ועוד איך. זה קרה בבית הספר שלי לשני ילדים שאני מכיר באופן אישי.

בכל שנה מתקיים אצלנו בבית הספר יריד פורים.

כמו בכל יריד, גם ביריד שלנו יש דוכנים של קליעה למטרה, השחלת טבעות ממרחק, באולינג ומשחקים שונים, וכן דוכן אוכל, דוכן צילומים ודוכן הגרלות.

דוכן ההגרלות מושך את כולם, לעבור לידו ולהביט בערגה אל הפרס התלוי מעליו, משתלשל מהתקרה.

מה תלוי שם? הפרס הראשון בהגרלה - זהו קורקינט יוקרתי, שמחירו כמה מאות שקלים. אני חושב שכל ילדי בית הספר חלמו לזכות בקורקינט הזה, העשוי אלומיניום מהסוג המשובח. אין ילד שלא אוהב לרכב על קורקינט כזה. כדי לזכות בו צריך לרכוש כרטיס בשלושה שקלים, ולקוות שהפתק שלך יעלה בהגרלה שתערך בסיום היריד לעיני כל הילדים והאבות.

באותה שנה היה היריד עצמו הצלחה כבירה. שוטטנו בין הדוכנים שהופעלו על ידי ילדי כיתות ח', קלענו, החלקנו על קצף, הפלנו בקבוקים, קנינו מנת פלאפל בדוכן האוכל (אני חייב לציין שאם לשפוט לפי הטעם של הקציצות,

אין לצפות לעתיד מזהיר של בעלי הדוכן בתחום הבישול. נכון יותר לומר שהן היו קשות כל כך, שבוודאי סיפקו פרנסה לכמה רופאי שיניים... ככה זה כשילדים בני 13 מחליטים להקים חנות פלאפל).

וכמובן היה דוכן ההגרלות. היו כאלה שקנו כרטיס אחד בשלושה שקלים כדי לנסות את מזלם, והיו אחרים שקנו עשרה כרטיסים. אבא שלי אמר לי שההתנהגות ליד דוכן ההגרלות מלמדת על האדם. מי שיש לו ביטחון, קונה כרטיס אחד בשביל ההשתדלות ואינו מנסה להשפיע על הקב"ה, כי הדבר אינו אפשרי. אך יש שאינם מסתפקים בכך, הם קונים עוד ועוד כרטיסים וחושבים שגורלם ישתנה. "כשיגדלו, הם עלולים לבזבז את כספם לשווא", אמר אבי.

האמת היא שרציתי לקנות יותר מכרטיס אחד (כנראה גם לי יש חיסרון באמונה), אך דברי אבי השפיעו עלי, והסתפקתי רק בכרטיס אחד.

לקראת סיום היריד התקבצו כולם, אבות ותלמידים, לאולם המרכזי, כדי להשתתף בהצגה הפורימית, וכמובן כדי להיות נוכחים בהגרלה הגדולה. האולם היה מלא מפה לפה. כשהסתיימה ההצגה, עלו המנהל וכמה מורים אל הבמה, הודו לכל אלה שאירגנו את היריד והודיעו על קיום ההגרלה בדקות הקרובות.

הס הושלך באולם. כולם הביטו בקורקינט התלוי למעלה והמתינו בציפייה. ארגז ענק ובו כל פתקי ההגרלה שנרכשו על ידי הילדים והוריהם הוצב על הבמה.

"פרס חמישי!" הכריז המנהל. אחד המורים שלף פתק, והזוכה נקרא לבמה כדי לקבל את הספר שניתן כפרס חמישי.

עם כל הכבוד לספרים, כשתלוי לך קורקינט בתקרת האולם, אתה כמעט מקווה שלא תזכה בפרסים הקטנים. אתה מקווה שהכרטיס שלך יקבל את הפרס הראשון.

הפרס הרביעי היה גיימבוי, השלישי והרביעי היו זכות קניית צעצועים בשווי מאה וחמישים ₪.

ואז הוכרז על ההגרלה לפרס הראשון.

המנהל עצמו הכניס את ידו אל הארגז השקוף, סובב את ידו באיטיות כדי להגביר את המתח, ואז אחז באחד הפתקים והניף אותו למעלה.

כולם עצמו את עיניהם וכנראה נשאו תחינה חרישית ששמם יהיה כתוב בפתק

ששלף המנהל.

המנהל פתח אותו באיטיות מרגיזה, ואז הכריז:

"הזוכה בפרס הראשון הוא...

הוא..."

"נו כבר!" צעקנו.

"מוישי סגל!" הכריז המנהל.

לי קוראים יואל, כמו שכתבתי, וזה אומר שלא זכיתי בפרס הראשון. הייתי מאוכזב לרגע, אך מיד התעשתי והצטרפתי למחיאות הכפים הסוערות, וכמובן חיפשתי במבטי את מוישי סגל, תלמיד כתה ז'. אביו של מוישי, תלמיד חכם ידוע, נפטר כשנה לפני כן, וכולנו היינו עצובים בשל כך. הזכייה שלו שמחה את כל הילדים, ופיצתה אותם על האכזבה הקלה שחשו כשהבינו שלא זכו בעצמם.

מוישי עמד באמצע האולם, ועיני הכל נישאו אליו. הוא נראה המום. נו טוב, גם אם אני הייתי זוכה בקורקינט כזה הייתי המום.

"מוישי סגל, עלה לבמה לקבל את הפרס", אמר המנהל.

אבל מוישי לא זז ממקומו.

הילדים שמסביבו אמרו לו: "מוישי, זכית, עלה לבמה".

אך מוישי נשאר על מקומו.

רחש נשמע בקהל. המנהל קרא שוב בשמו של מוישי ושאל ברמקול מדוע אינו מגיע.

מוישי המשיך בסירובו, והמנהל פשוט ירד מהבמה עם המיקרופון הנייד, ניגש למוישי ושאל: "מדוע אתה לא עולה לבמה? כולם רוצים לראות אותך מקבל את הקורקינט".

ואז מוישי אמר: "לא יכול להיות שזכיתי בקורקינט".

כולם השתוממו. מדוע שיטיל בכך ספק?

המנהל הראה לו את הפתק. "כתוב כאן מוישי סגל. שחור על גבי לבן. אתה רואה? זה הכרטיס שלך. אתה זכית".

"בכלל לא קניתי כרטיס הגרלה", אמר מוישי.

הלם ניכר בקהל. גם המנהל נראה המום. ניתן היה לראות את התדהמה על פניו.

"אם לא קנית כרטיס, אז איך אתה מסביר את העובדה ששמך רשום כאן? נראה לך שמישהו יקנה כרטיס הגרלה בשלושה שקלים וירשום עליו שם אחר?" שאל המנהל.

"אני חושב שאני יודע מי עשה את זה", אמר מוישי.

"מי?" שאל המנהל, וכולנו חיכינו לתשובתו.

"שימי כהן".

עיני הקהל הופנו לילד חמוד, בן כיתתו של מוישי, שעמד סמוך אליי וכאילו ניסה להתחבא.

המנהל סימן לו לגשת.

"האם קנית כרטיס הגרלה ורשמת את שמו של מוישי סגל?" שאל המנהל.

"כ...כן", ענה שימי.

רחש עבר בקהל.

"אולי תוכל להסביר לי מדוע לא רשמת את שמך כמו כולם?" שאל המנהל בסקרנות.

"כי... מוישי סגל נתן לי שלשה שקלים ואמר לי לקנות כרטיס הגרלה לעצמי. אמרתי לו שאם יש לו שלשה שקלים שיקנה לעצמו, אבל הוא דחף לי ליד את השקלים ואמר לי: 'עזוב, אני רוצה שיהיה לך קורקינט, אז תקנה, מ'כפת לך'. ניסיתי לשכנע אותו, אבל הוא התעקש. לא הייתה לי ברירה. קניתי כרטיס, אבל רשמתי את שמו של מוישי עליו..."

בליל של קולות עלה מסביב. ילדים והורים דיברו בקול, ולא ניתן היה לשמוע דבר. המנהל נראה אובד עצות. הוא התייעץ עם אחד המחנכים. שמענו דרך המיקרופון את הצדדים: "זה הכסף שלו..." "אבל הוא לא מסכים..." "מי שקנה או מי שהשם שלו רשום?..."

לאחר דין ודברים נראה היה שהתקבלה החלטה. כל הקהל השתתק כדי לשמוע.

"תראה שימי", אמר המנהל. "אמנם השם של מוישי רשום על הפתק, אך על פי עדותו ועדותך אתה רכשת את הכרטיס, ומי שרכש את הכרטיס זוכה

בקורקינט. אז תעלה על הבמה ו..."

"אני לא אקח את הקורקינט", אמר שימי כהן ופנה אל חברו: "מוישי, אתה יודע שזה שייך לך, הכרטיס מהכסף שלך, וגם השם שלך רשום עליו. הקורקינט הוא שלך".

ומוישי ענה לו: "מה פתאום. לא שמעת את המנהל? הוא אמר בפירוש שאתה קנית את הכרטיס, והקורקינט מגיע לך".

שימי אמר לו: "אבל זה מהכסף שלך..."

לא האמנו למשמע אוזנינו. כולנו רגילים שילדים מתווכחים על תור, על משחק ואפילו על גוגואים, מעולם לא נתקלנו בשני ילדים שמתווכחים וכל אחד מהם רוצה שחברו יזכה בקורקינט בשווי 500 שקל. היינו צריכים לשפשף את העיניים כדי לדעת שאנחנו לא חולמים ושזה קורה באמת.

המנהל הביט בשני הילדים המתווכחים והיה אובד עצות לחלוטין. ראיתי שהוא מתרגש ממש עד דמעות, ולפתע הגיע לכלל החלטה.

"שימי ומוישי, עלו שניכם אל הבמה. אני רוצה לומר לשניכם משהו שכל הקהל ישמע".

לשמע פקודה ישירה כזו של המנהל, לא מתווכחים. שני הילדים עלו לבמה לקול תשואות הקהל.

ואז אמר המנהל: "כל מחנך נתקל מידי יום ביומו בילדים שמתקוטטים על רקע של קנאה, חוסר התחשבות וחוסר רצון לוותר. גם אצל מבוגרים זה קורה, לצערנו - החיים של אנשים נתקעים בגלל מריבות וסכסוכים. כאן ראינו מול עינינו שני ילדים, המתווכחים כדי שלחבר יהיה טוב יותר מאשר לעצמם. אנחנו חייבים ללמוד ממוישי ומשימי על ויתור ונתינה", אמר המנהל, וכולנו הרענו בקול.

ואז הוסיף המנהל: "אתם בודאי סקרנים לדעת כיצד אכריע בנידון, וגם אני הייתי מבולבל, אך ברגעים אלה נזכרתי בסיפור שגרם לי להחליט מי משניהם יזכה בפרס הראשון".

הס הושלך בקהל. כולם רצו לשמוע את הסיפור ולדעת סוף סוף מי יזכה בקורקינט שתלוי כבר שבועיים בתקרת האולם.

*

"לפני שנים רבות", סיפר המנהל, "בזמנים שבהם לא היו מכוניות ולא רכבות,

יצאו שני יהודים, חברים בלב ונפש, לארץ אחרת עם סוס ועגלה במטרה לעסוק במסחר ולהביא פרנסה למשפחותיהם.

באחת הארצות העלילו שונאי היהודים על אחד מהם כי גנב ורימה את המלך.

היהודי הובא למשפט בפני שופטים שונאי יהודים, ואלה גזרו את דינו למוות. לא הועילו כל תחנוניו ותחנוני חברו שמדובר בעלילה. גזר הדין נקבע לשבוע שלאחר מכן.

ביקש הנידון למוות, שיותר לו לכל הפחות לנסוע לארצו כדי להיפרד מבני משפחתו. השופטים לעגו לו: "וכי נראה לך שאנו טיפשים לחשוב שתחזור לכאן כדי למות? הרי אתה תעשה 'ויברח', ושוב לא נראה אותך לעולם".

פנה חברו לשופטים ואמר: "אני ערב לכם שהוא ישוב. תכלאו אותי, ואם לא ישוב חברי עד למועד ביצוע גזר הדין, תלו אותי במקומו. וכי איכפת לכם איזה יהודי אתם תולים?"

השופטים הביטו בו בתדהמה: "אתה מסכן את חייך! האם נראה לך שהחבר שלך ישוב כדי למות?" והוא ענה להם: "אנחנו יהודים וחברים בלב ובנפש, אין לי ספק שישוב".

השופטים הסכימו להחלפה, הכניסו את החבר לכלא ושיחררו את הנידון למוות תוך שהם נוקבים ביום ובשעה שעליו לשוב.

רכב האיש במהירות לארצו ולביתו, וסיפר לכל משפחתו כל מה שקרה. בהגיע המועד, כמובן שבני ביתו סירבו לתת לו לצאת. הם הישקוהו ביין כדי שירדם.

אך ברגע שהתעורר ונוכח לדעת שהוא עלול לאחר, השאיר מכתב פרידה, נטל את סוסו באישון ליל ויצא בדהרה אל הארץ השכנה כדי להגיע לשם מבעוד מועד.

*

יום ההוצאה להורג הגיע. המון גדול התאסף, וכולם דיברו על היהודי השוטה שחשב כי חברו הנידון למוות באמת ישוב כדי להציל את חבירו ולמות בעצמו.

הגיעה השעה, עניבת החנק הונחה על צווארו של היהודי, וההמון המתין להוראת המלך לתלות את היהודי.

והנה נראה ענן אבק, נשמע קול דהירת פרסות וצעקות "עיצרו, עיצרו!" המלך הורה לתליין לעצור את הליך ההוצאה להורג. החבר דהר כל עוד נפשו בו אל דוכן התליה, ירד מסוסו בזריזות, עלה אל הדוכן, נטל את החבל מצווארו חבירו

והניחו על צווארו באמרו "אני מצטער על איחורי, תודה לבורא עולם שהצלחתי להגיע בזמן".

אך החבר שלו לקח בחזרה את החבל והניחו על צווארו באמרו: "לא הצלחת להגיע בזמן, ומשעה שהונח החבל על צווארי אני חייב למלא אחר התחייבותי למות במקומך".

"אבל עלי העלילו ולא עליך, וחוץ מזה, עדין לא הרגו אותך!" טען כנגדו חברו.

כך התקוטטו להם שני החברים, עד שניגש אליהם המלך ואמר: "יהודים יקרים, יש לי המון נתינים ומשרתים שסרים למרותי, אבל עדין לא זכיתי לחברות אמיתית כמו שלכם. אני מוכן לחנון את שניכם בתנאי אחד..."

השנים עצרו את נשימתם, הם סברו שהמלך מבקש מהם להמיר את דתם והתכוננו להודיע לו שהם מוכנים למות על קידוש השם.

אך המלך הפתיע ואמר:

"התנאי הוא... שתכניסו אותי כחבר שלישי בחברותכם..."

השנים הסכימו, ולא רק שניצלו ממיתה, אלא שזכו בעושר ובכבוד הם ובניהם אחריהם.

*

לאחר שסיים את סיפורו, פנה המנהל לשני הילדים ואמר להם בזו הלשון: "אני רוצה לנהוג בדיוק כמו בסיפור. אני אקנה מכספי קורקינט נוסף, ובשנה זו יהיו שני זוכים. כל זאת בתנאי אחד... אני רוצה שתכניסו גם אותי בחברות שלכם".

לעולם לא אשכח את היריד הזה, שהוכיח לי ולכל חברי, וכעת גם לכל הילדים שקוראים את הסיפור, אילו מידות טובות יש בעולם. והן יכולות להיות חלק מאיתנו, אם רק נדע לוותר ולחשוב על האחר.

משחק | הכפלת הכוח

משפט פתיחה:

משחק משעשע הממחיש את כוחה של אחדות החברים.

אורך:

10 דקות או יותר, תלוי בגודל הקבוצה.

הסבר כללי:

החניכים מבצעים משימות לחוד וביחד, ומבחינים ביתרון הקבוצה.

חומרים נדרשים:

דפים ומכשירי כתיבה.

הסבר מפורט בשלבים:

1. נבצע כמה משימות, כל משימה תתבצע בהתחלה ביחיד, ואחר כך בקבוצה. נבחן את אורך הזמן ואת מידת ההצלחה.
2. **משימה ראשונה:**

   שלושה חניכים מקבלים לידיהם דף. כל אחד צריך לכתוב שלושה משפטים:

   א. הקבוצה שלנו לומדת מצויין ומתקדמת ביחד.

   ב. כולנו נהנים מהפעילויות המרתקות של 'יחדיו', ולומדים מהם לחיים.

   ג. תודה רבה לכל החברים היקרים שלי.

3. נמדוד כמה זמן ארכה הכתיבה.
4. עכשיו נגיש לאותם שלושה חניכים שלושה דפים חדשים, אבל נחלק את המטלה לעבודת צוות: חניך אחד יכתוב שלוש פעמים את משפט א, חניך שני יכתוב 3 פעמים את משפט ב, חניך שלישי יכתוב 3 פעמים את משפט ג.
5. נמדוד את זמן הביצוע, ונבחן את התוצאה. בדרך כלל, עבודת הצוות תניב תוצאה טובה יותר! עדיף לעבוד ביחד, ולחלק מטלות, מאשר לעבוד לבד!

6. **משימה שניה:**

   שלושה חניכים יתבקשו לרשום, כל אחד לעצמו בשקט, חמש מילים הקשורות ל"אהבת חינם". דוגמאות: ויתור, חיוך, נתינה. נמדוד את הזמן.

7. עכשיו שלושה חניכים יתבקשו לרשום יחד חמש עשרה מילים הקשורות לנושא "גאולה".
8. נבחן את התוצאה. עבודת הצוות יעילה ומהירה יותר!
9. נוכל להוסיף מטלות כגון ציור, סידור הכיתה, הצגה ועוד. בכל מטלה נבחן כיצד אנו מצליחים יותר - כל אחד לבד, או בעבודת צוות.

תובנה:

למדנו על כוחה של האחדות, ועל הצלחת הקבוצה כמשפחה אחת. כולנו יחד יכולים להתקדם ולהצליח! הבה נושיט ידיים זה לזה, ונרבה אהבת חינם!

באמת שנאה בחינם?

לעתים רבות טוענים נערים - אני לא שונא בחינם! יש לי סיבה מוצדקת!

הוא פגע בי! הוא מרגיז אותי! הוא מפריע לכולם!

אנחנו מוכנים לבטל מליבנו שנאת חינם, אבל מתעקשים שהשנאה שלנו היא שנאה מוצדקת. אז בואו נצא למסע בעקבות שנאת החינם:

שנאת חינם, מהי?

שאלות לדיון

1. **האם השנאה של בר קמצא היתה שנאת חינם?** לכאורה, היתה לבר קמצא סיבה מושלמת לשנוא את העשיר. הוא בייש אותו, הלבין את פניו ברבים, והשפיל אותו לעיני כל המוזמנים. אז איך אפשר לקרוא לשנאה הזו שנאת חינם, ולומר שהמקדש נחרב בגללה?
2. יש לנו בכיתה ילד מעצבן, אחד שתמיד הורס הכל. מגלה כל סוד, מקלקל כל משחק. אם אני שונא אותו, זה לחינם? מה פתאום?

תשובה:

מישהו בא לספר לי שרוני דיבר עלי בכיתה דברים מעליבים. יש לי סיבה לשנוא את רוני? לכאורה, כן! אבל האמת, בואו נבדוק בכמה שלבים:

אולי סתם סיפרו כך על רוני, וזה לא נכון?

אולי הוא בכלל דיבר על ילד אחר? אולי הוא לא העליב, אלא דוקא סיפר עלי דברים טובים?

גם אם הוא העליב, אולי הוא לא שם לב, לא חשב באותו רגע על מעשיו, והוא מתחרט על כך?

אז קודם כל, גם שנאה שנראית מוצדקת, לעתים רבות היא מיותרת לגמרי, נובעת מטעות במידע, ובאה ב'חינם'.

גם כאשר ביררנו, ויש את כל הסיבות לשנוא, רוני באמת דיבר לי דברים מעליבים בכוונה! אם נעמיק, נראה שהשנאה מיותרת. למה? מפני שאם ניזכר שעוד לפני שרוני עשה מה שעשה, הקב"ה החליט בשמים שמישהו ידבר עלי היום בכיתה, מישהו יעליב אותי. אז האם יש לי סיבה לכעוס על רוני? נכון, הוא לא היה צריך 'להתנדב' להיות זה שעושה את החטא, אבל אין לי סיבה אמיתית לכעוס עליו. עלי להתבונן בעצמי, להבחין מה גרם לחברים שלי לצחוק עלי, האם יש לי מה לתקן, איך להתייחס אליהם יותר בכבוד, וכך למנוע מצבים כאלו בעתיד.

לכן, בכל מקרה כמעט, השנאה היא שנאת חינם. אם נתבונן ונעמיק, נבין שהכל נגזר מלמעלה, וכדאי לנו לא לכעוס ולא לשנוא.

דבר נוסף - השנאה כלפי החבר שפגע בנו, מסיטה את מחשבותינו מהדרך לתיקון

העצמי בתוכנו, מחשבון הנפש הנדרש מאיתנו להבין איך נוכל למנוע מעצמנו מקרים כאלו של סכסוכים והעלבות מצד חברים. השנאה מאפשרת לנו לשקוע במחשבות שליליות על מישהו אחר. אבל העבודה האמיתית שלנו, היא מול עצמינו!

השנאה לא מועילה כלום! היא לא מקדמת אותנו, לא מובילה אותנו לשום מקום טוב. גם מהסיבה הזו, היא תמיד 'שנאת חינם', שנאה שלא מביאה שום תועלת.

סיפור 1 | "אף אחד לא התקשר אליך"

רב מכובד הגיע לחתונת אחד מבני קהילתו. כשהתיישב בשולחן הכבוד, סינן לעברו בעל השמחה: "הרב, אף אחד לא התקשר אליך!"

הרב הנהן בראשו, ולא הגיב מאומה. הגבאי של הרב הבחין במתרחש, וחמתו בערה בו. איך יתכן לבזות כך את הרב? לומר לו שהוא לא הוזמן לשמחה, ולהתייחס אליו כאל קבצן שבא לאכול באירוע אליו לא הוזמן? הוא לא מתבייש!?

כבר למחרת, כינס הגבאי אסיפת עסקנים. עסקני הקהילה הנזעמים, חששו שהפגיעה בכבוד רבם תביא לזלזול במעמדו, ותרופף את כל יראת השמים של הצעירים. הם יראו איך המבוגרים זלזלו בכבוד האישי של הרב, ויבואו לזלזל גם בדבריו. כבוד הרב, הוא בעצם כבוד התורה!

במהלך האסיפה הוחלט להוציא כתב מחאה נגד אותו אדם שביזה כך את הרב הנכבד, ולהשיב את כבוד התורה על מכונו. אלא שלפני הוצאת הכרוז, שמע הרב על המתרחש, ומיהר להיכנס לאסיפת העסקנים.

"חלילה וחס!" הזדעק הרב. "על מה ולמה תביישו אדם יקר וחביב זה?"

"על הביזיון הנורא שביזה את כבוד הרב!" השיב הגבאי. "הרי שמעתי באוזני איך הוא אומר לרב 'אף אחד לא התקשר אליך', כאילו הרב אורח לא קרוא ולא רצוי. חוצפה!"

"תנוח דעתכם", הרגיע הרב בנועם. "פשוט לא הבנתם את המקרה! באותו בוקר פגשתי את בעל השמחה בתפילת שחרית. הוא היה מוטרד, וסיפר לי שהוא חייב לנסוע לפגישה מחוץ לעיר, אבל חושש שיצטרכו לעמוד איתו בקשר לגבי האירוע שייערך בערב, ולא יודע מה לעשות (אנחנו מדברים על

לפני עשרים וחמש שנה, אז טלפון סלולרי היה מצרך נדיר ויקר).

הצעתי לו שישתמש בטלפון הנייד שלי, הטלפון אותו העמידה הקהילה לרשותי, כדי לענות על שאלות של בני הקהילה. במילא הייתי במשך אותו יום במשרד, ולא הייתי צריך את הנייד. ביקשתי ממנו לשים לב אם מישהו מתקשר אלי, ולהודיע לי כדי שאוכל ליצור קשר עם הפונה.

כשהגעתי לחתונה, הוא השיב לי את הנייד, והוסיף לי ש'אף אחד לא התקשר', כלומר לא היו שיחות נכנסות במהלך היום... הבנתם?"

תובנה

כמעט פרצה לה מלחמת אחים על כלום, על טעות בהבנה...

עלינו להתבונן ולחשוב טוב טוב לפני שאנו נגררים לסכסוך בין חברים. בדרך כלל, נגלה שהמריבה כלל לא מוצדקת, והשנאה היא שנאת חינם.

סיפור 2 | מה שנגזר - נגזר

חסיד אחד ניגש אל רבי אהרן מקרלין, והתאונן על העדר שלום בית. אשתו נוהגת לחרף ולגדף אותו בפני אורחיו, ומבזה אותו.

בירך ר' אהרן את החסיד, והשקט החל לשרור בבית.

לאחר תקופה לא ארוכה, נסע החסיד לקייב לרגל עסקיו. כשהלך ברחוב הראשי, התנפל עליו גוי אנטישמי, והרעים עליו בקולו: "יהודי מלוכלך, החזר לי את כספי!"

לא עזרו לאותו חסיד כל טענותיו כי מעולם לא נגע בפרוטה לא לו, והוא הובל אחר כבוד לבית המעצר המקומי. לאורך הדרך זכה לקיתונות של בוז מהעוברים ושבים, שראוהו מובל באזיקים כאחרון הפושעים.

לאחר דין ודברים בבית המשפט, הוברר חפותו של החסיד, והוא שוחרר. חזר

אותו חסיד לעיירתו וניגש היישר לביתו של ר' אהרן. אמר לו הרב: "עכשיו למדת שיעור חשוב! אם נגזר עליך לסבול בזיונות והשפלות - איפה עדיף - בבית שלך, או ברחוב הראשי של קייב?"

תובנה

מה שנגזר על אדם, זה מה שיהיה. לכן אין סיבה לשנוא את מי שעשה לי רע, הוא רק השליח! אם לא הוא, היה מגיע לי אותו נזק ממקום אחר.

נרחם על הפוגע, נבין שהוא נבחר להיות שליח לדבר רע, ועליו לשוב בתשובה מהעוון שבידו. אבל לשנוא? זה פשוט מיותר, זו שנאת חינם!

משחק | המירוץ לאהבת חינם

משפט פתיחה:

כשאנחנו מדברים על המשימה החשובה - להרבות אהבת חינם, לתקן את עם ישראל ולבנות אותו מאוחד מחדש, זה נשמע לנו משימה גדולה מדי... וכי קבוצת ילדים מסוגלת לחולל שינוי בכל העם? האם בזכותנו יכול לשוב המקדש ולהיבנות? מה אנחנו כבר יכולים לעשות?

המשחק ילמד אותנו על היכולת שלנו להגיע יחד להישגים גדולים! עוד פעולה ועוד אחת, נגיע אל היעד...

הסבר כללי:

תחרות בין קבוצות מי תכתוב ראשונה משפט על הלוח, על ידי ביצוע משימות אתגר.

חומרים נדרשים:

- לוח כיתה או בריסטול גדול.
- דפי כתיבה
- כלי כתיבה

הסבר מפורט בשלבים:

1. נחלק את החניכים לשתיים/שלוש קבוצות.
2. נכריז על תחרות קבוצות נושאת פרסים.
3. נכתוב על הלוח:
   "אם נחרבנו על ידי שנאת חינם, נשוב להיבנות על ידי אהבת חינם"
   (לשון הרב קוק).
4. נשאיר מקום על הלוח, לקבוצה 1 ולקבוצה 2. כל קבוצה תצטרך להעתיק בהמשך המשחק, את המשפט כולו.
5. נכריז על משימה (מתוך רשימת המשימות המופיעה בהמשך). קבוצה שמצליחה ראשונה במשימה, רשאית לכתוב על הלוח מילה ראשונה מתוך המשפט.
6. מכריזים על משימה נוספת. הקבוצה שהצליחה ראשונה, רושמת על הלוח משפט נוסף.
7. את התשובות למשימות שהן שאלות ידע, יש להגיש למדריך בכתב. לא לצעוק בקול! מי שצעק בקול, למעשה יעזור לקבוצה היריבה, שכך תגלה גם היא את הפתרון ותוכל להגיש אותו בכתב לידי המדריך.

משימות לדוגמא:

- באיזה יום בשבוע יחול השנה תשעה באב? (להגיש למדריך תשובה בכתב).
- באיזו שנה נוסדה תנועת יחדיו? (החניכים יוכלו לקבל מהמדריך רעיונות לבירור תשובה, כגון טלפון של רכז איזורי).
- כמה שנים היה קיים בית המקדש הראשון? (410)
- כמה שנים היה קיים בית המקדש השני? (420)
- כמה מזוזות יש ברחבי המבנה בו אנו נמצאים? (כולל רק את האגפים הפתוחים כרגע, לא להסתכן בטיפוסים מסוכנים וכדומה).
- תמצאו מילה שמורכבת מראשי התיבות של שמותיהם הפרטיים של חברי הקבוצה, או שמות המשפחה, או מילה מהגימטריא של כל שמות חברי הקבוצה יחד (למשל - ראובן, יהודה, צביקה ואיציק - ראשי תיבות ארצ"י).
- תכינו ציור שמבטא אהבת חינם.
- תכינו ציור שמבטא שנאת חינם.
- חניך מהקבוצה יבצע 25 שכיבות סמיכה.
- תכינו רשימה של עשר ארצות עם ערי הבירה שלהן.
- נציג הקבוצה יקרא בעל פה את רשימת החניכים בקבוצה, בעצימת עיניים.
- כמה ברכות יש בתפילת שמונה עשרה? (19, כי נוספה ברכת 'ולמלשינים').
- כמה מצוות עשה יש בתורה, וכמה מצוות לא תעשה? (רמ"ח 248 , שס"ה 365).

הערה:

חשוב לשמור על בטיחות החניכים. אין לשלוח למשימה מחוץ לסניף ללא השגחה ופיקוח.

תובנה:

כדי להשיג את מבוקשנו עלינו לעמול ולהתאמץ, ולא להסתפק בהמיית הלב. אם נטרח ונתאמץ, נוכל להפיץ אהבת חינם ולבנות יחד את בנין עם ישראל, ולזכות לגאולה שלימה.

סיפור לסיום | *ממחשבה למעשה!*

יהודי אחד היה נתון במצב כלכלי קשה מאד, למרות ניסיונותיו הרבים להרוויח כסף כדי לכלכל את אנשי ביתו.

יום אחד שמע האיש בשוק, כי בעוד שבוע תיערך הגרלה על סכום כסף גדול. התרגש היהודי לשמע הבשורה ורץ מיד אל הרבי כדי לקבל ברכה.

הרבי הרעיף את ברכותיו ואיחל לו שחלומו יתגשם.

כל השבוע הוא הירבה בתפילות ותחנונים, וכבר החל לדמיין מה יעשה בכסף לכשיגיע לידיו.

לאחר שבוע הכריזו ברבים את תוצאות ההגרלה, היהודי ששמע ששמו אינו מופיע ברשימות, הלך מיד אל הרבי ושאל: כיצד ייתכן שהרבי נתן ברכה וכל השבוע הוא הירבה בתפילה, אך הוא לא זכה בהגרלה?

ענה לו הרבי:

"ובכן... כדי לזכות בהגרלה היה עליך לעשות מעשה ולקנות כרטיס..."

תובנה:

עלינו להתאמץ ולפעול כדי להרבות אהבה. לא די לדבר ולהסכים על כך...

מערך 5

לתת כדי לתת

"אהבת חינם", כוללת בתוכה עיקרון חשוב מאוד, שאיננו רגילים לשים אליו:

חינם!

האהבה, הסיוע ההדדי, העזרה לזולת והמחמאות, צריכים לבוא בחינם. בלי כל ציפייה לקבלת תמורה!

לפעמים, זה קשה לנו יותר מכל... אנו מוכנים להשקיע ולתת, בתנאי שיכירו בזה, יעודדו אותנו ויודו לנו. אבל התוצאה המופלאה של אהבת חינם אמיתית שכזו, שווה את המאמץ!

דילמה

יאיר הוא ילד חמוד להפליא, אוהב לעזור ומאיר פנים לכל אדם.
ברם יש דבר שמעיק על זוהרו, והוא: התחשבנויות עם החברים.
אתמול, כשרועי ביקש וופלה אחד מתוך החבילה שיאיר החזיק, יאיר נתן לו במאור פנים, אך הוסיף את המשפט שכמו נלווה אליו כצל: "מגיע לך, כי אתה נתת לי שבוע שעבר בורקס!"
המשפט היה קצת מעצבן, אך עד מהרה נשכח בשל טעמו הנפלא של הוופל.
בטיול השנתי לפני כחודשיים, שאל איציק את יאיר האם יש לו בקבוק 'שלוקר' מיותר לטיול. יאיר ענה לו: "בשמחה, הרי אתה נתת לי לפי כמה ימים את הרחפן שלך".
בקיצור: יאיר תמיד היה עושה חסד, אך כמו 'צל', היו נלוות לכך מספר מילים של התחשבנות.

מה אתם אומרים, האם יאיר מתנהג בסדר? אם לא, למה?

שאלות לדיון

לשון הגמרא הוא: "אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים" כלומר בגלל קמצא ובגלל בר קמצא נחרב בית המקדש שבירושלים. ונשאלת השאלה: מילא בר קמצא הוא זה שבעל הבית השפיל אותו, והוא הלך והלשין לקיסר. אבל קמצא שהוא היה אוהבו של בעל הבית, הרי הוא בכלל לא היה שם בסעודה, כי השליח התבלבל ולא קרא לו, אז מה החטא שלו, עד כדי כך שהגמרא אומרת שגם בגללו נחרבה ירושלים?

תשובה

נאמר בתהילים (פט, ג): **"כִּי אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה"**. פירוש: עולמנו נוצר על ידי הבורא באופן שהיסוד שלו, הוא החסד והעזרה ההדדית. בכל צעד מחייו נעזר האדם באנשים רבים מאד, התורמים לרווחתו במישרין או בעקיפין.

איננו מסוגלים להכין כוס קפה, אם לא יעמלו עבורנו פועלים מרחבי העולם על גידול פולי הקפה, קצירתם וייבושם. אחרים יעבדו על האריזה והמשלוח, במדינה אחרת יכינו את הקומקום...

כל מחברת כתיבה שלנו, עברה שלבי ייצור רבים, עם חומרים מכל רחבי העולם, עד שאנו זוכים להשתמש בה.

כל העולם בנוי על נתינה! על עזרה! בלי עזרה אחד לשני, לא נוכל להתקיים אפילו יום אחד.

זוהי אהבת חינם - להבין שעלינו לעזור זה לזה, לא כדי לקבל תמורה, לא בגלל שהוא עזר לי אתמול, אלא פשוט בגלל שכך ברא הקב"ה את עולמו! **עוֹלָם, חֶסֶד יִבָּנֶה!**

כאשר אדם עוזר, אומר תודה, מחמיא או מחייך לשני - זה יכול לבוא מתוך אהבת חינם, מתוך הבנה עמוקה שאנו כאן כדי לתת. אך זה עלול לבוא מתוך התחשבנות, ורצון לקבל טובות בחזרה.

כשאנחנו רואים שמישהו אומר תודה, לא תמיד אנחנו יודעים אם זה אהבת חינם או התחשבנות, אבל "האדם יראה לעין וה' יראה ללבב", הקב"ה יודע היטב שזה לא אהבת חינם, זה שנאת חינם!

זוהי גם התשובה לשאלה בה פתחנו, על קמצא:

הילקוט גרשוני (גיטין נה ע"ב ד"ה אקמצא) מסביר, שמכיוון שקמצא היה ידידו של בעל הבית, לא היה לו להמתין עד שיזמינו בעל הבית לסעודתו, אלא היה צריך לבוא! אם היה מגיע מיד, לא היה בעל הבית צריך לשלוח את השליח לקרוא לו, ולא היה השליח מתבלבל ובר קמצא לא היה מגיע בכלל. אלא מה, קמצא רצה להתכבד, ולקבל את ההזמנה מהשליח, ולא לבוא סתם כך מתוך אהבת חינם, בלי חשבונות ובלי הזמנות, לכן קרה כל מה שקרה...

יש הבדל דק מאוד בין הכרת הטוב מאינטרס, להכרת הטוב שלא מאינטרס. שניהם זה הכרת הטוב על מתנה שנתנו לי, אך ההבדל הוא למה אני נותן את התודה, האם בגלל המתנה שנתנו לי אני אומר תודה כי אני בונה על מתנות נוספות כאלו... או פשוט אומר תודה בלי להתעמק...

סיפור | שלא על מנת לקבל פרס

"יוסי, שמת לב שהגיעו דיירים חדשים לבנין?" שאל אבי את יוסי שכנו.

יוסי ואבי חברים שנים רבות, לומדים יחד בכיתה ו', ובחופשת הקיץ, לפעמים משעמם להם...

"פשוט, שנינו פנויים היום, בוא ניגש ונעזור להם בהעברת ארגזים", הציע אבי.

יוסי ואבי נגשו לדיירים החדשים, משפחת לוי, הציעו עזרתם, וזו התקבלה בברכה. נכון, הם אמנם צעירים, אבל יכלו בכוחם להעביר לא מעט ארגזים, לשמחתם של השכנים החדשים.

"אבי, נראה לי שננוח מעט ונחזור לעזור להם" הציע יוסי.

יוסי ואבי נכנסו לדירה של אבי, נפשו מעט, שתו מים קרים וחשבו לחזור לארגזים.

"רק רגע, נראה לי נכין להם שני קנקני מים קרים. גם אבטיח קר לא יזיק..." הציע אבי.

"בא נתחלק, אתה מים ואני אבטיח". השלים יוסי.

כך הגישו השנים את התקרובת לשכנים החדשים. "בבקשה, שכנינו החדשים, נוחו מעט וטעמו משהו קר..."

"כל הכבוד לכם, ילדים חמודים, אנחנו כבר מתחילים לדמיין אלו שכנים יש לנו בבנין..."

וכך, באוירה חברית, כמעט משפחתית, המשיכו יוסי ואבי לעזור בהעברת ארגזים בפירוק, וכל מה שהתבקשו עד שעות אחה"צ, תוך כדי שהם נחים מעט מדי פעם.

כעבור כשנה...

"שלום", אמר יוסי בפתח הבית של שכניו, "אני שמח להזמין אתכם למסיבת בר-המצווה שלי בעוד שבועיים בעזרת השם, הנה ההזמנה, בבקשה".

נחום, ראש המשפחה התרגש מאד מההזמנה.

"אתם זוכרים, ילדים, את שני הילדים שעזרו לנו כשהגענו הנה לפני כשנה?" פנה נחום לילדיו.

"ודאי, יוסי ואבי, איך לא?!"

"נראה לי שאני אנצל הזדמנות זו לגמול ליוסי המון טובה", פנה באמירה נרגשת לאשתו דבורה. "כשאני נזכר היום בעזרה שלהם, כולי התפעלות, איך ילדים כל כך צעירים ויתרו על משחקי חופש ועזרו לנו במשך שעות ארוכות?!"

"יש לך כבר רעיון לעזרה?"

"שמעתי שהם מארגנים את המסיבה בעצמם: הכנת האוכל, ההגשה. אני חושב שביום המסיבה לא אלך לעבודה, אלא אתייצב כבר בבוקר באולם המסיבה ואציע את עזרתי ככל שיידרש".

אמר ועשה. ביום המסיבה בבוקר פגשו אותו בני משפחת כהן, בעלי השמחה, באולם, כאחד מהם. לא הועילו הפצרות יוסי והוריו שיסתפק בעזרה סבירה, כמו כל החברים שבאו לעזור. הוא התעקש לעזור כמעט בכל שעות היום.

רגע לפני תחילת האירוע, מיהר נחום הביתה, וחזר עם חליפה ועניבה, כראוי. במהלך האירוע, ביקש את רשות הדיבור, נטל את המיקרופון לידו, ואמר:

"דע לך יוסי, שאשתי ואני וכל הילדים שלנו ישבנו בביתנו ודברנו במשך כמה ימים על העזרה שלך ושל אבי. התפעלנו מאד מכך שבגיל כה צעיר התאמצתם לעזור ובמשך שעות ארוכות, עזרה שמתאימה לאנשים מבוגרים, ואף שמתם לב להשקות אותנו בשתייה קרה. מאז, חיפשתי הזדמנות לגמול לך. מסיבת בר-המצוה שלך היתה בשבילי הזדמנות מצוינת להשיב לך כגמולך. למדתי ממך איך לעזור אחד לשני!"

החוגגים פרצו בריקוד סוער, מניפים את יוסי החתן אל על.

תובנה

נחום נצר את הטובה בליבו. כשהגיעה השעה, פרץ מתוכו רגש ההודאה. לא מתוך רצון להתחנף, להרוויח משהו... הוא הרי לא ציפה לטובות נוספות מיוסי...

כי אמרתי עולם חסד יבנה! כך נראה אהבת חינם אמיתית, ולא מתוך אינטרס ואנוכיות בלבד!

משחק | אהבה ללא תנאי!

משפט פתיחה:

שני משחקים מהנים בהם נחווה באופן מעשי את תחושת האמפתיה והאכפתיות למתרחש סביבנו.

הסבר כללי:

בשלב הראשון נשאל דילמות מעשיות בנושא האכפתיות, ונלמד באמצעות המשחק מה צריך לעשות. בשלב השני נשחק "סיפור שבור" ונראה מה כוחה של מילה אחת לשנות דברים.

חומרים נדרשים:

- מסקינטייפ (סליל דבק נייר להדבקה על הרצפה)
- דף שורות A4.
- מכשירי כתיבה.

הסבר מפורט בשלבים:

שלב א - פירמידת האמפתיים

1. בעזרת המסקינטייפ, מסמנים על הרצפה 5 פסים, אחד אחרי השני. הפס הראשון הוא הארוך ביותר, והאחרון הקצר ביותר, בצורת פירמידה.
2. בתחילת המשחק, כל החניכים עומדים על הפס הראשון (הארוך).
3. המדריך קורא שאלה מתוך השאלות הבאות, וכל מי שעונה באופן חיובי לשאלה, רשאי להתקדם פס אחד קדימה.
4. **השאלות למשחק:** [אפשר ורצוי להוסיף שאלות משלכם].

א. משלוח פירות וירקות הגיע לדלת בית השכנים, הסחורה עומדת בשמש. האם תעשו משהו?

ב. אתם צועדים במסדרון בית הספר, ומבחינים שבקצה המסדרון יש פח אשפה זרוק באמצע הדרך, אבל אתם ממהרים לכיתה, מה תעשו?

ג. המנהל העיף חבר מהכיתה כי לא התנהג יפה, האם זה נוגע אליכם? מה תעשו?

ד. שמעתם שחבר מתקשה בהכנת שיעורי בית, אתם לצערכם אינכם יכולים לסייע לו, מה תעשו?

ה. חסכתם מאה וחמישים שקלים, לקנות מוצר מסויים שהרבה זמן חסר לכם. האם תתרמו חלק מהכסף לצדקה, או שלא צריך?

ו. שכן מבוגר צועד לכיוון הבניין עם סלים כבדים. אתם גם עם שקיות בידיים, מה תעשו?

5. החניכים שהגיעו לפס האחרון, הם אלופי הערבות ההדדית!

שלב ב - סיפור שבור

6. מעבירים דף בין החניכים, כל חניך רושם בדף שורה אחת, וגולש לשורה השניה עם המילה האחרונה.
7. לדוגמה: החניך הראשון כותב: 'אבי הלך אתמול למכולת וראה חתול', הוא רושם בשורה הראשונה את כל המשפט חוץ מהמילה 'חתול' אותה הוא רושם בשורה השניה.
8. אסור לחניך אחד לראות מה החניך השני כותב.
9. כעת החניך מקפל את הדף כך שיראו רק את המילה בשורה השניה - 'חתול'.
10. כעת על החניך השני לרשום שורה כמו הראשון, ולכתוב מילה אחת בשורה מתחת, ואז לקפל ולהשאיר את המילה האחרונה גלויה.
11. כך ממשיכים, כל אחד בתורו.
12. בסוף, פותחים את הקיפולים וקוראים את כל הסיפור המוזר שיצא...

תובנה:

תראו מה מילה אחת עושה. מילה אחת יכולה לשנות עולם שלם. 'בוקר טוב' אחד לחבר יכול להאיר לו את כל היום. הבה נשים לב ונכוון את מילותינו לדברים טובים.

מילה טובה אחת, מרפאת יותר ממאה תרופות!

הערות:

אפשר לקבוע נושא לכתיבה וכך אפשר לראות כל מיני היבטים על הנושא, ומה כל אחד חושב עליו.

אפשר לכתוב במילה שנותרת גלויה, שם של מישהו או של משהו, וכך לכוון את הכותב הבא להתמקד בו.

הכירו את הָ'אֶמְפַּתְיָה'
(ערבות הדדית)

נתמקד בתכונה יסודית, שמשפיעה על כל מה שקורה בינינו לבין חברינו. זוהי הָ'אֶמְפַּתְיָה'. היא הבסיס לנתינה, לאהבת חינם, ולכל מה שקשור ביחסים תקינים בין בני אדם!

מהי אמפתיה?

אמפתיה פירושה - לחשוב על השני, להרגיש קשור אליו, לחוש כאב כשכואב לו, ולחוש שמחה כשטוב לו. בשפת היהדות - ערבות הדדית!

שאלה לדיון

האם רוב הילדים חשים אמפתיה כלפי חבריהם? מה אתם אומרים?

דוגמה: ילד צועד עם חבריו לבית הספר. לפתע הוא נתקל בעמוד תאורה ברחוב, ומשתטח על המדרכה. מכנסיו משתפשפות, הוא פולט אנחת כאב מגרונו, קם בפנים עצובות וממשיך ללכת בצליעה. מה הילדים לידו חשים באותו רגע?

- האם הם אומרים לעצמם בלב: מסכן, איזו נפילה כואבת! (אמפתיה)
- או שהם חושבים: זה היה מצחיק... איך הוא נתקע ונפל... גדול! (חוסר אמפתיה)
- אולי הם בכלל לא חושבים, ולא אכפת להם מהנפילה? (אדישות)

כך גם בדוגמא הפוכה: חבר נכנס לכיתה, עיניו מולהבות. הוא מכריז: "מזל טוב! נולד לי אח!"

- האם חבריו חושבים: איזה יופי! מקסים שיהיה לו אח קטן. (אמפתיה)
- או שהם חושבים: למי יש כוח לשמוע על האח שלו, עכשיו הוא יתחיל לחפור לנו... די... (חוסר אמפתיה)
- אולי הם בכלל לא חושבים, ולא מעניין אותם שנולד לו אח? (אדישות)

מה אתם אומרים? האם אנחנו אמפתיים? או שיש לנו מה לשפר...

תשובה

אכן יש מה לשפר.

ביהדות, הכלל קובע ש"כל ישראל ערבים זה לזה"! כל אחד מאיתנו, אחראי למה שקורה עם אנשים אחרים מהעם שלנו. על כולנו מוטל לדאוג ולסייע לזולת. כיהודים, אכפת לנו ממה שקורה לאנשים אחרים בסביבה שלנו.

כולנו בני משפחה אחת! כולנו בני אותו עם קטן ומיוחד! לכן, חשוב שנתרגל להרגיש את השני, שיכאב לנו כשכואב לו, ונרגיש שמחה כשהוא שמח.

סיפור 1 | *לבכות ימה*

חסיד אחד הגיע לרבי לבקש ברכה עבור בנו החולה. כשסיפר על המחלה של בנו, פרץ בבכי. הוא תיאר את המצב הרפואי הקשה, סיפר על הרופאים שמתייאשים, והתחנן שהרבי יברך את בנו ברפואה שלימה.

הרבי הקשיב, שתק ושקע במחשבות. לבסוף, פקח את עיניו, ואמר ליהודי: "לצערי, לא אוכל לברך אותך. אין בידי להושיע! כבר נגזרה הגזירה משמים!"

החסיד יצא מחדרו של הרבי שבור ורצוץ, והחל לחזור לביתו. הוא הבין שאם הרבי מסרב לברך, כנראה שהמצב ממש חמור. הוא היה עצוב, ופסע בכבדות.

לפתע, נשמע קריאה רמה. "עצור! עצור! למה נעלמת?"

החסיד הסתובב. הוא הופתע לראות מולו את הרבי בכבודו ובעצמו. החסיד התפלא מאוד. מה רוצה ממנו הרבי? הרי הוא כבר אמר שאינו יכול לברך את בנו החולה?

הרבי התקרב, הניח יד על כתיפו, ואמר: "לא יכולתי לברך ולפעול ישועה, אבל ברצוני לבכות עמך יחד!"

וכך נפל הרבי על צווארו, והחל לבכות. החסיד פרץ גם הוא בבכי קורע לב, ויחד בכו השנים דקות ארוכות.

"זהו, מספיק", הכריז לפתע הרבי. "בכינו די והותר! שערי שמים נקרעו! הדמעות קרעו את רוע הגזירה!"

החסיד היה המום. הוא ניגב את דמעותיו, ושאל: "אבל הרבי אמר שאי אפשר לבטל את הגזירה? מה השתנה?"

"הכל השתנה!" חייך הרבי. "כשיהודים מרגישים אחד את השני, בוכים יחד, הקב"ה מצטרף עמהם ובוכה עמם יחד! ואז, אין שער בשמים שלא יפתח לישועה. הבן שלך יבריא בעזרת השם!"

תובנה

לא תמיד אנחנו יכולים לעזור לחבר במצוקה. אבל תמיד נוכל להשתתף בצערו, להניח עליו יד תומכת ולומר: אנחנו אתך ביחד!

כך לגבי חבר שאחד מבני משפחתו חולה, חבר שביתו נשרף חלילה, חבר שנקרע לו הילקוט וכדומה. וכך גם ברגעי שמחה ואושר של חבר - נשתתף בשמחתו, נאמר לו מילה טובה, וניתן לו תחושה שאכפת לנו ממה שקורה איתו.

כך מלמדים אותנו חז"ל: "טוב מלבין שיניים לחברו (מחייך), ממשקהו חלב"! (כתובות קיא ב). החיוך לקבצן המסכן, שווה יותר מנתינת מטבע! בחיוך - אנחנו מראים לקבצן האומלל שאכפת לנו ממצבו, ושאנחנו שמים לב אליו.

התחושה הטובה שהוא מקבל מזה, שווה לו יותר מכל מטבע שנניח בכובעו!

ילד אמפתי, שמעודד את חבריו ומשתתף במה שעובר עליהם, הוא הילד המושלם שלכולם כיף להיות חברים שלו.

סיפור 2 | *מי תקבל את התפקיד?*

בנות כיתה ו' בבית הספר 'אור הדרך' בראשון לציון, היו נרגשות. היום הכריזה המחנכת תמר על מסיבת 'בת מצוה' מיוחדת שתתקיים בבית הספר, בהשתתפות ההורים.

המורה הבהירה כי את המסיבה יפיקו הבנות עצמן!

הבנות דנו בקול רם על התפקידים השונים בהכנת המסיבה, והתווכחו ביניהן מי ראויה לקבל את התפקיד הראשי - הפקת המסיבה וניהול כל הערב. בנות רבות חשקו בתפקיד היוקרתי, וחלמו לקבל אותו לידיהן.

לאחר שבוע, ביקשה המורה להודיע מי נבחרה להפיק את המסיבה. להפתעת כולן, היתה זו דינה!

דינה? למה דוקא היא? דינה היתה ילדה מוצלחת וחביבה, אבל לא בלטה במיוחד בשום תחום. לא בשירה, לא בציור, לא בהצגה. אז למה דוקא דינה?

רק דינה עצמה, והמורה, ידעו את הסוד. הכול התחיל בטיול השנתי שנערך חודש קודם לכן.

***

"בנות יקרות, בעוד שלושה שבועות נצא לטייל בגליל העליון" הכריזה תמר המחנכת. "אני מחלקת לכם דפים עם הודעה להורים, אתן מתבקשות להחזיר

אותם מחר עם חתימת הורים, ותשלום בסך מאה שקלים. מובן?"

השמחה של התלמידות היתה גדולה. הטיול מתקרב! איזה כיף!

רק בת אחת ישבה במקומה שקטה ועצובה. היתה זו נועה. אף אחת לא שמה לב לנועה, חוץ מדינה. דינה ניגשה אל נועה, וניסתה לברר: "למה את לא מתלהבת? מה קרה?"

במקום לענות, דמעה קטנה גלשה על מורד לחייה של נועה.

באותו יום, חזרה דינה נסערת הביתה. "אני חושבת שלנועה אין כסף להביא לטיול", אמרה בכאב לאמה. "אני חייבת לעזור לה! בבקשה, אולי תלווי לי מאה שקלים, ואחזיר לך אחרי שאעבוד אצל השכנות כ'בייבי סיטר'?"

אמא של דינה שמחה על נדיבות ליבה של בתה, והעניקה לה מאתיים שקלים. מאה בשבילה, מאה בשביל חברתה.

למחרת, הגישה דינה למורה את אישור ההורים, עם מאתיים ₪. "אני לא צריכה עודף", לחשה למורה. "המאה הנוספים הם עבור נועה, בסדר?"

המורה התרגשה עד עמקי נשמתה. "אני מתרגשת בעיקר מכך ששמת לב, שהיה לך אכפת", אמרה המחנכת תמר. "כל כך קל להתעלם, לא לשים לב מה קורה לחברה, פשוט להמשיך הלאה... אבל את הבחנת במצוקה, ופעלת למען החברה! כל הכבוד לך!"

זו הסיבה שדינה נבחרה להפיק את המסיבה המיוחדת. רק היא תשים לב איזו בת צריכה תשומת לב מיוחדת. היא תוכל להבחין בבנות שמתקשות למלא את התפקיד שהוטל עליהן. היא הראויה ביותר לקבל לידיה את התפקיד היוקרתי!

תובנה

התכונה הכי חשובה למי שרוצה להיות מנהיג בכיתה - זו אמפתיה. מי שמסוגל להרגיש מה עובר על השני, ואכפת לו מחבריו, ראוי להנהיג ולקבל החלטות שמשפיעות על כולם.

הבה נחוש זה את זה, ונגלה אכפתיות כלפי חברינו!

הידעת

אירוע מעניין התרחש לפני כשלוש שנים בארצות הברית.

במהלך נאום שנשא נשיא ארה"ב דונאלד טראמפ בפני אלפי איש, התעלפה לפתע אשה מהקהל.

אנשי עזרה ראשונה מיהרו לגשת אליה, והאירוע היה יכול לחלוף באופן שרוב האנשים כלל לא יבחינו בהתרחשות. אבל הנשיא טראמפ בחר לנהוג אחרת.

הוא עצר את הנאום, ופנה לעבר אנשי הרפואה. "טפלו בה ברוגע, יש לכם את כל הזמן", עודד אותם. "אתם צריכים עוד משהו? אולי מים? תרופות?"

טראמפ פנה אל הקהל, וביקש מהם לשאת תפילה לרפואת האשה.

כך, במשך שמונה דקות תמימות, דאג טראמפ לאשה שהתעלפה, עד שהיא התאוששה וחזרה לעצמה. רק אז המשיך בנאומו, לקול מחיאות כפיים סוערות על התנהגותו.

ההתנהגות הזו העלתה את התמיכה בנשיא, כי היא הראתה לאזרחים - יש כאן נשיא שאכפת לו ממכם. הוא אמפתי!

הפעלה | תחרות האמפתיה

מטרת ההפעלה

לחוות באופן מעשי את תחושת האמפתיה והרצון לעזור, ולתרגל זאת.

עזרים

- מכשירי כתיבה
- דפי כתיבה

מהלך ההפעלה

שלב א

מחלקים את החניכים ל 2-3 קבוצות. הקבוצות מתחרות זו בזו ב"תחרות האמפתיה".

כל קבוצה מתכנסת לעצמה, חברי הקבוצה מעלים רעיונות לגילוי אמפתיה בחברה, ורושמים אותם על דף.

רעיונות לדוגמה:

- לזהות מי מתקשה להתכונן למבחן, ולעודד אותו.
- לחפש מי יושב לבד באוטובוס לטיול, ולהציע לו לשבת לידו.
- למצוא נער שעובר משבר משפחתי, ולטפוח לו על השכם.
- לגשת למורה שאחראי על הפקת מסיבת הגמר, ולאחל לו 'בהצלחה' בערב הגדול.

לאחר כעשר דקות מקריאים את הרעיונות, ומכריזים על:

הקבוצה המנצחת, שהביאה רעיונות רבים יותר.

החניך המנצח, שהביא את מספר הרעיונות הרב ביותר.

ולסיום המפתיע - המנצח המרכזי! מי שעזר לחבר אחר לגבש רעיון, סייע לו בתחרות... הוא המנצח האמיתי באמפתיה!

שלב ב - לתקן עולם

נקריא סיטואציות המציגות חיסרון אמפתיה בעולם. נבקש מהחניכים פתרונות, לחשוב יחד כיצד ניתן לתקן ולשנות, לעודד אמפתיה.

הסיטואציות:

- **אנשים משאירים לכלוך בגינות ציבוריות, וכתוצאה מכך הם פוגעים ברגשות הכלל, וגורמים לרחובות להיות מלוכלכים ומזוהמים.**
- **חבר חדש נכנס לכיתה, ומתקשה 'להיכנס לעניינים' עם החברים.**
- **על ספסל מול בית הספר, יושבים כל יום שלושה זקנים, הם נראים חסרי מעש ומשוועים לתעסוקה.**
- **חלק הנהגים בישראל פשוט חסרי סבלנות. עוקפים, צופרים ללא הרף, חותכים, לא טורחים לסמן והיד עוד נטויה...**

מערך 7

כל אחד הוא מיוחד

הקב"ה העניק לכל יצור תפקיד מיוחד במינו, שרק הוא יכול למלא. לכל אחד מאיתנו יש כישרון מיוחד, יכולת מופלאה שרק הוא קיבל, כדי להועיל במשהו לעולם.

אם נאהב את החברים שלנו, ונקשיב להם בנחת, נראה שכדאי להאזין לכל אחד, ולקנות ממנו את הדבר המיוחד, הדבר שיש רק לו!

כך נשתמש בכל המתנות שהקב"ה חנן בהן אותנו ואת חברינו, ובעז"ה נתקדם יותר, ונצליח יותר בכל תחום בחיים!

שאלה לדיון

ילדים שלחו לנו שאלות מחייהם:

"מה, את כולם-כולם צריך לכבד? גם את המוכר מהקיוסק ממול, שכל יום מכריז בקולי קולות שהוא יצביע למפלגה השנואה על כל תושבי השכונה? הוא הפך את הרחוב למטה בחירות! למה שאכבד אותו?
שלכם, ישראל מראש העין".

"סליחה, יש לי שכנה ממש מעצבנת! היא מגדלת בחצר המון בעלי חיים, מתוך רחמים עליהם. הם יוצרים רעש ולכלוך, ולה לא אכפת! מה, בני אדם שווים פחות מהחיות, ולכן צריכים לסבול את כל הלכלוך והריח? איך אני יכבד אותה? למה שלא אזלזל בה?
בתודה, יואל מפתח תקוה".

"רוני ילד מעצבן, הוא תמיד חושב הפוך ממני. כשאני אומר לשחק כדורגל, הוא אומר כדורסל. כשאני מציע להכין מדורה הכי גדולה שיש בעיר, הוא אומר 'עזבו, בואו נצטרף לכיתה המקבילה וחלא'ס עבודת פרך'. כשיש בחירות בבית הספר איזו תכנית לעשות, הוא תמיד משכנע את הכיתה הפוך ממני. רוני הזה הוא כמו קוץ מעצבן. תמיד חושב הפוך ממני! אני אמור עדיין לשתוק לו, לאפשר לו להתווכח ולומר תמיד הפוך?
כל טוב לכם, אריה מיבנה".

מה אתם אומרים, חניכים חביבים, מה תענו לשאלות הילדים?

תשובה

גם אנשים שנראים במבט ראשון מעצבנים, הם בעלי אישיות מיוחדת ויש להם מעלות רבות. לעיתים קשה להבחין בכך ממבט ראשון, אך עלינו לכבד אותם ולהתייחס אליהם בנועם. אם נתמיד בכך, נוכל לגלות את מעלתם ואף ללמוד מהם את הדברים הטובים המיוחדים שבהם.

אנחנו לא צריכים דוקא להסכים עם כל אחד, מותר לחלוק על דעתם, אבל חשוב שנכבד אותם, ולא נזלזל בהם חלילה.

בתורה הקדושה בחומש בראשית (ט, ו) נאמר "שֹׁפֵךְ דַּם הָאָדָם, בָּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ, **כִּי**

בְּצֶלֶם אֱלֹקִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם". אסור לאדם לפגוע בחברו, לא רק בגלל הכבוד האישי שלו, ולא רק בגלל שיש לו איזה 'יתרון' או 'חשיבות', אלא פשוט בגלל שיש בגופו חלק אלוקי - "צלם אלוקים"! ובגלל הצלם האלוקים שיש עליו - בגלל זה לבד - תכבד אותו! בגלל ה'חלק האלוקי' שיש בו!

נמצא, שאדם שמכבד את חברו, מכבד את הקב"ה, שצלם דמותו חקוקה על כל בן אדם!

ואם נשאל: איפה רואים ה'צלם אלוקים' הזה על האדם?

תשובה על כך, ענו לנו חז"ל במסכת חגיגה (טז א): "בשלשה דברים דומה האדם למלאכי השרת:

1. האדם יש לו שכל ודעה להבחין בין טוב ורע! (וזה חלק אלוקי, כפי שכתוב בפסוק: "והייתם כאלוקים יודעי טוב ורע").
2. האדם מהלך בקומה זקופה, וזה מורה על חלק הנשמה האלוקית שבו, שהיא מגביהה את גופו תמיד 'זקוף' כלפי מעלה, למקום שהנשמה ירדה משם! (בניגוד לבהמה, שכפופה תמיד לעפר).
3. האדם מסוגל לדבר בלשון הקודש, השפה של מלאכי השרת, השפה בה ברא הקב"ה את העולם.

אלו הם שלושת החלקים הרוחניים באדם, בהם הוא נבדל לטובה מבעלי החיים, הם מדגישים את "צלם האלוקים" שבאדם!

לכן, מי שחלילה מזלזל בחבירו, מזלזל גם בחלק האלוקי שנמצא בתוך גוף האדם! ומי שמכבד את חבירו, מכבד את החלק הרוחני שבו, שנקרא "צלם אלוקים"!

ולכן, לפני שאנו חלילה פוגעים או מזלזלים בחבר, נעצור את עצמנו, ונחשוב היטב היטב: אני הולך כעת לפגוע - לא בחברי - אלא ב'צלם האלוקים'! בחלק האלוקי שטבוע בו!

המצער את חברו, מצער כביכול את הקב"ה בעצמו!

הביטו סביבכם! מי מבין החניכים יצליח בתור מבוגר? מי יהיה תלמיד חכם? למי תהיה משפחה לתפארת? מי יתקדם בחיים?

מחקרים שעקבו לאורך שנים ארוכות אחר אנשים, גילו שלא תמיד מי שהיה נראה מוצלח, מוכשר ובעל יכולת בגיל צעיר, הוא זה שהצליח לבסוף כמבוגר. במקרים רבים, הצעירים המבטיחים הפסיקו להצליח, הידרדרו במצבם האישי, והפכו לאומללים.

במקרים רבים, צעירים שנחשבו בילדותם ובנערותם ל'לא יוצלחים', חסרי כישרונות וחסרי חברים, צמחו במהלך השנים ונהיו מנהלים, מוצלחים ובעלי משפחות לתפארת. מידותיהם הטובות סייעו להם, ובסיעתא דשמיא התקדמו והצליחו!

אז לא נשפוט חברים לפי איך שהם נראים. נדע שכל אחד יכול לצמוח ולהצליח, כדאי לנו ללמוד מכל אחד ולהקשיב לכל אחד.

סיפור | ארץ העיוורים

קבוצת מטפסי הרים בנפאל נתקלו בסופת שלגים עזה. רוחות מהירות איימו על שלומם, והם נאלצו לעצור את מסע הטיפוס, להקים אוהל מאולתר במרומי ההר ולשרוד בו עד שתירגע הסופה.

נונאז, אחד מחברי הקבוצה, היה בעל גוף חסון במיוחד. למרות זאת, כשרוח אדירה הוטחה בפניו, הוא מצא את עצמו מתגלגל במורד ההר, ונחת במיקום מרוחק משאר בני הקבוצה. למזלו, הוא לא נפצע באופן משמעותי.

נונאז החל לצעוד ימים ולילות בחיפוש אחר הנתיב שיחזיר אותו לחבריו, אך ללא הצלחה. הסופה כבר נרגעה, ונונאז לא הצליח למצוא את דרכו. לפתע נגלו לעיניו אורות, הוא הבין שהצליח סוף סוף למצוא כפר מיושב. נונאז התמלא שמחה, ורץ לבקש מיושבי הכפר מזון ושתיה חמה.

הפתעה עצומה ציפתה לנונאז בתוך הכפר: התברר שכל יושבי הכפר, ללא יוצא מן הכלל, הם עיוורים מלידה!

נונאז הוזמן על ידי תושבי הכפר לשהות במחיצתם, ליטול חלק בעבודת השדה וליהנות ממזון וקורת גג. לנונאז לא היתה ברירה, והוא החליט להצטרף. "תבוא הלילה בשעה עשר, ותתחיל לעבוד", הורה לו מנהל העבודה.

נונאז ניסה להתווכח, להבין למה עובדים בלילה ולא ביום, אבל פתאום קלט. הם עיוורים! אור היום לא משנה להם כלל! במשך השנים, הורגלו יושבי הכפר לעשות את מלאכתם ללא חוש הראיה, והם אפילו **לא ידעו** מה זאת אומרת 'לראות'.

נונאז ניסה להסביר ולשכנע שכדאי להם לעבור לעיר הגדולה, להסתייע בחוש הראיה של אנשים אחרים ולנסות להירפא ממחלתם, אבל הם סירבו לשמוע

על כך. הם לא הבינו מה חסר להם בחיים...

נונאז הרגיש רע מאוד בכפר. העבודה בלילה, בחשיכה, היתה לו קשה. הוא ניסה לשכנע אותם לעבוד ביום, ולהסתייע בחוש הראיה שלו, אבל זה רק הרגיז אותם יותר ויותר.

יושבי הכפר כעסו על נונאז, ששוב ושוב מדבר איתם על דברים שאין להם מושג מה הם, כמו "חוש ראיה", "צבעים" ו"אור".

המתח, המריבות והצעקות בין נונאז לבין העיוורים, הלכו והתגברו מיום ליום, עד שיום אחד נונאז החליט שהוא לא מסוגל יותר. הוא ארז בשקט צידה לדרך, והתגנב בשקט בבוקר השכם, כשכולם הלכו בדיוק לישון...

נונאז הלך ימים שלמים במסע מפרך ומתיש, עד שהגיע לכפר נוסף, שם עזרו לו האנשים לחזור לביתו. יושבי הכפר הראשון נותרו עיוורים לנצח, ואפילו לא היו מודעים לכך שהם מפסידים הפסד עצום.

תובנה

כולנו לפעמים "עיוורים" בנושא מסויים. יש לנו איזה חיסרון, ואנחנו לא יודעים שהוא קיים, ואין לנו מושג איך לתקן אותו.

מי שלא יקשיב לאחרים, ויחליט שכל מי שמעצבן, לא ראוי שישמעו את דבריו, יפסיד הרבה בחיים. רק מי שיפקח את אוזניו ואת עיניו, יקשיב לאחרים וילמד מהם, יזכה לתקן את עצמו ולהצליח בחיים.

הפעלה | פינת החי כמשל

משפט פתיחה:

הפעלה מעניינת ויצירתית, שמלמדת המון על השונות שלנו אחד מהשני, ועל הייחודיות של כל אחד ואחד.

הסבר כללי:

מציירים בעלי חיים, דרכם מתעוררים לשאול מה המיוחדות של כל אחד.

חומרים נדרשים:

- דפי כתיבה לחניכים.
- כלי כתיבה

הסבר מפורט בשלבים:

1. נכריז על בחירת 5 בעלי חיים, נערוך הצבעה חופשית בין החניכים, כל אחד בוחר חמישה בעלי חיים.
2. חמשת מיני בעלי החיים שזכו למספר הקולות הגבוה ביותר, יבחרו למשחק.
3. כעת נחלק את החניכים לשלוש קבוצות, נשתדל שבכל קבוצה יהיו גם חניכים פעילים יותר ובעלי מרץ.
4. כל קבוצה מחלקת בין חבריה את בעלי החיים, בעל חי אחד לכל חניך. כמובן שאם יש בקבוצה למשל 10 חניכים, אז שני חניכים יקחו את אותו בעל חי.
5. כל חניך מצייר בראש הדף את בעל החי 'שלו' [חניך המתקשה בציור יכול להיעזר בחבר מהקבוצה, או פשוט לרשום את שם הבעל חי].
6. בהמשך הדף, רושם כל חניך את היתרונות של אותו בעל חי, מה אפשר ללמוד ולהתפעל ממנו. החניכים ייעזרו כל אחד בחברי קבוצתו.
7. לדוגמה: מהצב אפשר ללמוד על סבלנות, מחשבה לפני כל צעד, שמירה על הבית, לא להתבייש באיטיות מול האחרים ועוד. מהאריה אפשר ללמוד גבורה, ויכולת מנהיגות.

8. כעת, כל קבוצה מציגה את בעלי החיים שבחרה, וכל חניך מקריא מהרשימה שבידו יתרון אחד - היתרון הבולט והגדול ביותר של בעל החיים 'שלו', יתרון ממנו יכולים האחרים ללמוד.
9. נוכל לעורר דיון ולשאול למשל:

   איזה מן הציורים הוא המגוון והמעניין ביותר, ומדוע? מה היתרונות של כל קבוצה בציור שלה על פני האחרות? במה דומה הציור שציירתם למציאות של בני האדם? במה הוא דומה למציאות של החיים המשותפים בכיתה ובארגון? מדוע קשה לנו לקבל את אלו ששונים מאיתנו? איזה קשיים קיימים כשחיים בקבוצה שבה לא כולם דומים?

הערה:

נשים לב - לכל קבוצה יש נקודות חוזק שאין לאחרים, הקבוצות האחרות יכולות ללמוד ממנה! לכל בעל חי בפני עצמו יש נקודות חוזק, בעלי החיים האחרים יכולים ללמוד ממנו!

תובנה:

כך גם בחיים, כל אחד לומד זה מזה, כל קבוצה לומדת מהאחרת. כך נוכל להתקדם ולהצליח!

מפתחות ההצלחה בחיים
סבלנות וסובלנות

הסובלנות והסבלנות, אלו שתי מילים שמסוגלות לרפד לנו את חיי היומיום, להנעים לנו את השהות בחברה, ומאפשרות לנו להתקדם ולהצליח.

אם נהפוך את הכיתה שלנו לכיתה סובלנית, נהיה כיתה של מצליחנים. כל אחד יוכל להביא את עצמו לידי ביטוי מושלם בלימודים, בשעות הפנאי ובכל עת. כל אחד יוכל להתקדם בדרכו, החברים יעמדו לצידו ויעריכו אותו, ולא יביעו כלפיו זלזול וביטול.

כשנאהב אחד את השני, נוכל לרכוש את מידת הסובלנות כלפי החברים. והסובלנות, תשוב ותגביר את האהבה בינינו.

שאלה לדיון

אגדה כפרית מספרת על איכר זקן שהחזיק ברשותו סוס נאמן. יום יום היה הסוס משרת אותו במלאכתו, מוליך ומביא, סוחב ומעביר. מיום ליום הזדקן הסוס, ואיתו גם האיכר ששערו הלבין. מלאכת האיכר הלכה ופחתה, וכך גם יכולת העבודה של הסוס.

באחד הימים אירע דבר נורא. הסוס צנח אל תוך הבור העמוק שבחצר, ללא יכולת לצאת ממנו. הבחין האיכר בנעשה, ושקל את צעדיו בכובד ראש.

הסוס עומד למטה, מבחין באדונו המיואש המביט בו מלמעלה, ומקווה בכל מאודו שאדונו ימצא את הדרך להוציאו.

והנה, לתדהמתו, הוא מבחין באדונו נוטל את חפירה גדול לידו, ומתחיל למלא את הבור בעפר!!!

כנראה החליט האדון - הבין הסוס - כי ההשקעה הגדולה למשות את הסוס מתוך הבור, אינה מצדיקה את עצמה.

הבין הסוס המסכן, שהאיכר הזקן החליט לסיים את הסיפור בצורה מכובדת. יקבור את סוסו בבור הגדול, שם ישכב על יצועו לעולמים...

הסוס המסכן עומד למטה, ואינו יודע את נפשו. רגבי עפר מתחילים להתרומם אל על ולכסות את פרסות רגליו, וקבורתו ממשמשת ובאה... רצון החיים בער בקרבו. דמו רתח בכעס על אדונו שלעת זקנותו מפקיר אותו ונוטל את חייו ללא עוול בכפו. רצה הסוס לצעוק, לבעוט, להשתולל... אולם לפתע הבזיק רעיון במוחו.

האם תדעו מהו הרעיון?

תשובה

הסוס המתין שמפלס העפר יעלה מעט, ואז הוציא את רגליו וקפץ מעל תלולית העפר. העפר המשיך לנחות מלמעלה, לחדור לעיניו ולהקשות על נשימתו, אולם הסוס התמקד בנחת במשימה שלפניו: להמתין לעליית המפלס, להתרומם ולעמוד מעל המפלס החדש.

אט אט, הגביה הסוס עצמו עוד ועוד. בסופו של תהליך, נדהם הסוס לגלות את עצמו

מחוץ לבור, ורץ היישר אל זרועותיו של אדונו הנאמן, שהציל אותו מהצרה אליה נקלע...

האם התכוון לכך אדונו? הוא רצה להצילו, או תכנן לקוברו? איננו יודעים... ומה זה משנה?!

אם היה הסוס מתרגז, צועק, בועט - הוא לא היה מרוויח דבר! קבורתו בעפר היתה מובטחת! הוא היה יכול לכעוס על האדון בכל מאודו, אך לא היה מרוויח מכעסו דבר.

מה למדנו מכך?

זורקים עליך עפר? אומרים לך דברים מרגיזים? מתנהגים לידך בצורה מעצבנת? במקום להתרגז ולצעוק, קח נשימה עמוקה. תתבונן במתרחש, חשוב **כיצד כדאי לך** לנהוג במצב שנוצר, בצורה הכי מועילה.

תהפוך את הלימון ללימונדה, את זריקת העפר למקפצה לגובה!

אכן, הסובלנות לפעמים לא קלה. בראש עוברים לנו הרבה מחשבות: 'הסלנג של הבחור הזה מעצבן אותי'. 'חבר שלי מגיע מעדה עם מנהגים משונים ומרגיזים'. 'חבר אחר מדבר בצורה לא נעימה'.

אך הסובלנות היא מנוע הצמיחה שלנו בחיים. אם נשכיל לנהוג באיפוק ובהגיון גם כשקשה לנו, גם כשמרגיזים אותנו - נצליח לצאת מכל בור ולהרוויח מכל סיטואציה. נזכה לחיים רגועים ושלווים.

רק השתיקה, שיקול הדעת והסבלנות - יביאו לנו בסייעתא דשמיא הצלחות בחיים.

הבה נבחן את הדברים - למי אנחנו אוהבים להקשיב? למי קל לנו לפרגן? למי נשמח לעזור ולסייע במשימות שלו?

דווקא לילדים המתונים, לאלו שיודעים להקשיב בסבלנות לאחרים, ערים למצוקות החברים, משתדלים לסייע, ולא מתרגזים גם כשמתווכחים איתם. דווקא להם יש מקום של כבוד בחברה! קל לנו להקשיב להם, לשמוע את דעתם בכבוד, אנו שמחים לסייע להם ולתרום מעצמינו למען הצלחתם.

אז, כדאי לנו להיות כך בעצמינו!

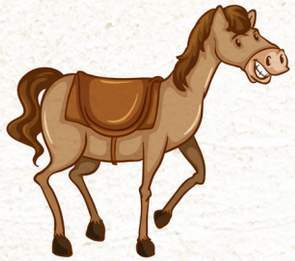

יש לנו כבוד, למי שנוהג בנו בכבוד! אנו מעריכים, את מי שמעריך אותנו! מקשיבים, למי שמקשיב לנו!

סיפור | איך הפך אורי את עורו?

טקס סיום השנה בפנימיית הנוער 'אור ים' בנתניה, היה גדול ומרשים. חניכי הפנימיה ישבו בביגוד חגיגי, מתוחים לשמוע מי יזכה בפרס ה"דרך ארץ" השנתי. חלקם היו עולים חדשים, אחרים הגיעו מבתים שהתפרקו לצערנו.

המכנה המשותף בין כולם - שהם מצאו את ביתם בפנימייה הנחמדה, שחלונותיה צפו אל גלי הים התיכון. מדריכי הפנימיה השקיעו את נשמתם להנעים את זמנם של החניכים, לנתב את דרכם ולנטוע בליבם יתדות לחיים טובים, ישרים ומוצלחים.

המנהל הראשי עלה אל הבמה, והכריז בקול גדול:

"זוכי הפרס השנתי לדרך ארץ והתנהגות, הם... עזריאל ושלום! מחיאות כפיים, בבקשה!"

על מה ולמה זכו עזריאל ושלום בפרס? הנה הסיפור המלא:

בכל חדר בפנימיה ישנו שלושה תלמידים. בכל שנה, היתה הנהלת הפנימה, בהתייעצות עם המדריכים, משבצת מחדש את החניכים בחדרים. אבל, היה נער אחד שמעולם לא הצליחו לשבץ אותו. אורי.

בכל שנה, אחרי חודש או חודשיים מהשיבוץ, היו נכנעים המנהלים לשטף התלונות מחבריו לחדר של אורי, ומשבצים אותו בחדר אחר. אך גם שם מיהרו התלונות לבוא - וחוזר חלילה.

"אורי זורק את הכביסה שלו במרכז החדר", היו מתלוננים חבריו.

"אורי לא משתתף בתורנות נקיון".

"אורי משאיר שיירי מזון על השולחן".

ועוד ועוד... שלל תלונות שעוסקות בבלאגן הנורא שאורי משאיר אחריו בכל מקום. "אי אפשר לחיות לצידו!" טענו חבריו.

אורי היה בחור חביב. היה ברור שהוא לא נוהג כך "להכעיס", אלא שמטבעו הוא לא שם לב לבלאגן, זה פשוט לא מפריע לו. אורי לא מבין על מה המהומה, ואף נפגע מכך שחבריו לא רוצים לישון איתו באותו חדר. במשחקים היה אורי מקובל ומרוצה לחבריו, אולם אף אחד לא רצה בו כשותף לחדר.

באחת השנים זימנו מנהלי הפנימיה את אורי לשיחה. הם הודיעו לו כי הם מנסים לשבץ אותו בפעם האחרונה בחדר, ואם גם הנסיון הזה לא יצלח - הוא

לא יוכל להמשיך בפנימיה. המנהלים הסבירו לו כי הם מעוניינים בטובתו ואוהבים אותו מאוד, אולם לא יוכלו לאלץ נערים אחרים לסבול בשבילו. "או שתתחיל לסדר אחריך", הבהירו לו, "או שתמצא לך מקום אחר".

אורי נכנס לחדרו החדש בחשש. חבריו לחדר היו מסודרים מאוד, ולא היה לו מושג כיצד יצליח לעמוד במשימות שהם מטילים עליו. תורנות נקיון? אין לו מושג איך מנקים. לסדר את המצעים? הוא לא יודע לקפל שמיכה!

אולם חבריו החדשים הפתיעו. הם לא אמרו לו מילה!

בלילה הראשון, כשכבו האורות, גילה אורי כי הוא היחיד שטרם סידר את הכביסה שלו. בעוד חבריו הספיקו להכניס כל דבר למקום, סביב מיטתו היו זרוקים זוג גרביים, חולצה מלוכלכת, שקית מזון ועוד אי אלו פנינים... אורי החל לחשוב בקדחתנות היכן יניח כל דבר, אולם אז הגיעה ההפתעה...

שלום, חבר החדר הגבוה, התקרב למיטתו עם מטאטא. ללא אומר וללא דברים, החל גורר את הבגדים הצידה. הוא ביקש מאורי בעדינות להרים את הבגדים, ולהניח אותם בתוך סל הכביסה שלו.

אורי עשה כפי שהצטווה, ושלום החל לטאטא את סביבת המיטה של אורי. אחר כך נטל תרסיס ניקוי כללי ומטלית, וניקה את השולחן האישי של אורי משיירי המזון שעליו.

למחרת היה זה עזריאל שהתנדב לנקות ולסדר אחרי אורי. כך, יום יום התנדבו שלום ועזריאל לעשות את מלאכתו של אורי. הם לא געזו בו, לא אמרו לו מילה, וכשהתנצל והבטיח שמחר יעשה זאת בעצמו, היו מגיבים בחיוך קל: "נשמח מאוד שתעשה זאת בעצמך. זה אכן התפקיד שלך, אורי. בן תורה צריך לגלות אחריות לסביבה שלו, ולהיות נקי ומסודר".

שלושה חודשים עברו. המנהלים זימנו את עזריאל ושלום לשיחה דחופה.

"תגידו, מה קורה עם אורי? הכל בסדר?" התעניינו.

"למה לא?" התפלא שלום. "למה אתם מתכוונים?" שאל גם עזריאל.

"אין לכם תלונות? אתם לא מאיימים שנוציא את אורי? מה, הכל בסדר?" תמהו המנהלים. "איך זה יכול להיות?"

שלום ועזריאל הביטו אחד בעיני השני, וחייכו. הם סיפרו למנהלים על החשש הגדול שהיה להם כשאורי נכנס לחדרם, ועל ההחלטה שקיבלו. הם תיארו איך במשך חודשיים ימים התנהגו כלפי אורי בסובלנות יתירה. מדי יום היו

מדברים ביניהם, מרגיעים אחד את השני, מזכירים זה לזה שאורי לא פועל מתוך רוע, אלא הוא פשוט לא שם לב, הוא לא רגיל לסדר ונקיון.

עזריאל ושלום סיפרו כי חרקו שיניים, התאפקו לא לצעוק אל אורי, והתאמצו לסדר אחריו בשקט. אורי היה מביט בהם, לומד ממעשיהם, והחל להרגיש לא נעים... אף אחד לא רוצה לחוש שהוא מנצל את חבריו ומעביד אותם בחינם...

אורי החל ללמוד את המלאכה. עזריאל ושלום שמחו לסייע לו להיכנס לעניינים. מיום ליום נטל אורי לעצמו את תפקידיו, והחל לסדר ולנקות כאחד האדם...

ולנו נשאר רק לדמיין, מה היה קורה אם עזריאל ושלום היו מקבלים את אורי באותה קבלת פנים נרגנת אליה הורגל... הוא היה יוצא מהפנימיה, ולהיכן היה מתגלגל? מה היה עולה בגורלו חלילה?

כוחה של סובלנות...

תובנה

מה בעצם קרה כאן?

סובלנות. זה הכל. כשאנו מקבלים את השני בהבנה ובאיפוק, אנו מאפשרים לו להשתנות ולהתאים את עצמו לסביבה. זה טוב ומועיל לכולנו!

סובלנות היא דבר קשה. קל יותר - להתרגז ולכעוס. אך עם טיפה מחשבה והתגברות, החיים נעשים קלים הרבה יותר.

הפעלה | תקשיב - ותלמד

משפט פתיחה:

השוני בינינו הוא הזדמנות מצויינת ללמוד אחד מהשני, להחכים ובעיקר להקשיב.

חומרים נדרשים:

- כרטיסי זהות לשכפל ולגזור (נספח)
- דפי ציור לשכפל (נספח)
- כלי כתיבה

הסבר מפורט בשלבים:

שלב א - כרטיס זהות

1. כל חניך מקבל לידו 'כרטיס זהות'. החניך בוחר לספר לנו בכרטיס על:

   העדה אליה הוא משתייך,

   או על המשפחה ממנה בא,

   או על הקהילה אליה משפחתו קשורה,

   או על בית הכנסת בו הוא מתפלל, וכדומה.

2. המטרה - למצוא דבר מעניין, מנהג שלא הכרנו, אורח חיים לא מצוי, או כל פרט ממנו נוכל ללמוד ולהשכיל.

3. המדריכים יעודדו את החניכים היקרים למלא פרטים מעניינים בכרטיס, ויסייעו להם בכך.

4. (דוגמאות: מנהג מעניין בעדות שונות, בעת עריכת ברית מילה או חתונה. משפחות בהן יש טקסים מיוחדים ומעניינים בימי הולדת או ימי נישואין. נוהג שלא הכרנו בהתייחסות לזקני המשפחה או העדה. מנהגים שונים בחלאק'ה, מנהגי ט"ו בשבט, מנהגי ליל הסדר וכדומה. כל מנהג, טקס, אורח חיים מעניין ממנו נוכל ללמוד).

שלב ב - אמנות חופשית

5. כל חניך שסיים למלא את כרטיס הזהות, מוסר אותו למדריך, ומקבל לידיו דף ציור. בדף הציור מופיעות שתי צורות. המטרה היא לשלב אותן בציור, כל אחד באופן שהוא רואה לנכון.
6. חשוב לעודד את החניכים ולסייע להם במציאת רעיונות (גינת משחקים, בית ספר, בית, משחק איקס עיגול וכדומה).
7. בסיום, מגישים את הציור למדריך.

שלב ג - סיכום מרתק

8. מתיישבים לדיון מסכם.
9. דפי הציור מוצמדים לקיר זה לצד זה. נתפעל יחד עם החניכים מהיופי שבציורים. כמה רעיונות על גבי בסיס אחד! איך כל אחד לקח את זה למקום אחר! לכל חניך יש רעיונות משלו, כל אחד הוא עולם שלם בפני עצמו!
10. כל חניך מקבל כרטיס זהות להקראה (לא דוקא את הכרטיס שמילא, אלא חלוקה מקרית).
11. כל חניך מקריא מתוך כרטיס הזהות שקיבל. נלמד דברים מעניינים על עדות, משפחות מנהגים. ניווכח בכך שלכל אחד יש דברים מיוחדים, כדאי לנו להקשיב וללמוד זה מזה.

נספח 1 | כרטיסי זהות לשיכפול וגזירה

אֲנִי רוֹצֶה לְסַפֵּר עַל:

מָה מְעַנְיֵן אֶצְלֵנוּ?

אֲנִי רוֹצֶה לְסַפֵּר עַל:

מָה מְעַנְיֵן אֶצְלֵנוּ?

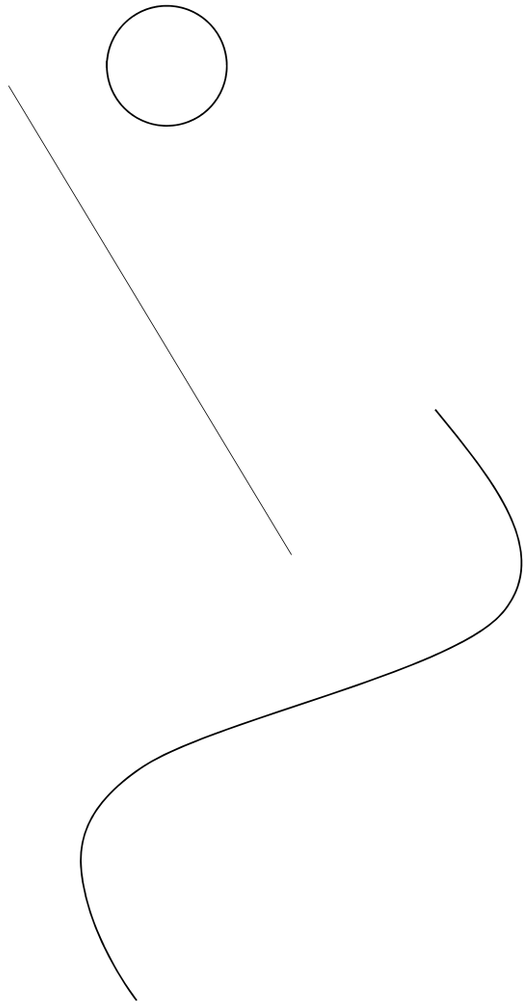

מערך 9

מיזוזון

ילד רע, או ילד שרע לו?

לעיתים אנו באמת רוצים להרבות באהבת חינם, לכבד זה את זה, להקשיב בסבלנות, אבל... אנחנו רואים שחבר מתנהג רע! הוא מפריע, מכעיס, מרגיז, ואפילו... מזלזל חלילה במצווה. מה עושים? איך מתמודדים עם זה?

איך תוכל ה'אהבת חינם', לגבור על ההתנהגות השלילית של החבר?

בואו נצא לדרך, וקודם כל נזכור: אין ילד רע, יש ילד שרע לו! אף אחד לא רוצה להפריע ולהזיק. ההתנהגות השלילית, באה מתוך מצוקה וקושי. לא נכעס על הילד שהתנהג שלילי, אלא על התנהגותו.

מידה 1

במסכת דרך ארץ רבה (פרק ה) מסופר:

רבי יהושע הכניס אורח לביתו, ושיכנו בעליית הגג, אליה היו מטפסים בסולם. אחר שהאורח עלה, הוריד רבי יהושע את הסולם וסילק אותו ממקומו. למה? הוא חשש, שירצה האורח לרדת באמצע הלילה ולגנוב חפצים מביתו, ולברוח...

ואכן, כך היה, האורח קם ורצה לגנוב, אך לא שם לב שאין סולם... הוא נפל, שבר את מפרקתו ונפטר.

אומרים חז"ל, שבעל הבית נהג כדין, מפני "כבדהו וחשדהו". עלינו לכבד אורח לא מוכר, אך גם לחשוד בכוונותיו ולהיזהר מפניו.

כלומר, רבי יהושע חשש שהוא גנב, ובכל זאת לא נמנע מלארחו כרגיל! רק ליתר ביטחון, הוא הוריד את הסולם.

מה אתם אומרים על מקרה כזה? האם אתם הייתם מארחים אותו בכלל אם הוא נחשד כגנב? האם רבי יהושע נהג בחומרה יתירה, או שכל אחד מאיתנו צריך לעשות כך?

תשובה

כתוב בתורה (שמות כג, ה) "כִּי תִרְאֶה חֲמוֹר **שֹׂנַאֲךָ** רֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ, וְחָדַלְתָּ מֵעָזֹב לוֹ? עָזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ" ושאלו חכמינו הקדושים זכרונם לברכה (פסחים קיג, ב), איך יתכן שהתורה תכנה אדם "**שונאך**"? וכי מותר לשנוא אדם לפי התורה? וביארו, שמדובר באדם שעשה עבירה, שאז יש מצוה לשנוא אותו. הרי לנו, שלמרות שהוא עשה עבירה, מצוה לעזור לו. איך שונאים ועוזרים יחד? כי זו לא שנאה של נזק ונקמה, אלא רק שנאה למעשיו הרעים של האדם, וצריך לעזור לאדם במצוקתו.

גם אדם רשע, כשהוא עני ומבקש אוכל או כל צורך אחר שהוא צריך, מצווה לתת לו ולחזקו, למרות שכמובן צריך להיזהר שלא יגנוב.

גם מי שעושה שטויות, כתוב בגמרא (במסכת כתובות דף יז) שצריך לאהוב אותו. וצריך להתפלל, שיצליח במעשים הטובים שלו, ולא יצליח במעשיו השליליים.

ומכאן יש ללמוד, שאפשר לשנוא ולאהוב ביחד. צריך לאהוב את העובר עבירה, להציל אותו וללמד עליו זכות, ולשמור על כבודו כפי הצורך, ומאידך לא להתקרב אליו

כי צריך למחות על מעשיו הרעים, רחמנא ליצלן. (ועיין מה שהאריך בזה רבינו חיים שמואלביץ זצ"ל בשיחות מוסר, שנת תשל"ב, נב).

סיפור | *הבריונים שיתגרו בתשובה*

סיפור מרתק מהגמרא במסכת ברכות (דף י, א):

"**הנהו בריוני דהוו בשבבותיה דרבי מאיר והוו קא מצערו ליה טובא.** בשכונתו של רבי מאי היו אנשים אלימים, שציערו אותו.

הוה קא בעי רבי מאיר רחמי עלויהו כי היכי דלימותו. התפלל רבי מאיר שימותו אותם אנשים, וכך יפסיקו לחטוא ולהתחייב בנפשם.

אמרה ליה ברוריא דביתהו, מאי דעתך, משום דכתיב 'יִתַּמּוּ חַטָּאִים', מי כתיב חוטאים, חטאים **כתיב!** אמרה לו ברוריה אשתו, על מה אתה סומך להתפלל שימותו, כי כתוב יִתַּמּוּ חַטָּאִים', הרי לא כתוב שיִתַּמּוּ האנשים ה'חוֹטאים', אלא החַטָּאִים - העבירות!

ועוד, שפיל לסיפיה דקרא - 'ורשעים עוד אינם', כיון ד'יתמו חטאים, 'ורשעים עוד אינם'?! תראה את המשך הפסוק - 'יִתַּמּוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם', ואם כבר נאמר 'יִתַּמּוּ' - שימותו, מה עוד יש לומר 'ורשעים עוד אינם'?

אלא בעי רחמי עלויהו דלהדרו בתשובה, ורשעים עוד אינם! אלא צריך להתפלל שיחזרו בתשובה, ויִתַּמּוּ החַטָּאִים - העבירות, ועל ידי כך הם כבר לא יהיו רשעים!

בעא רחמי עלויהו, והדרו בתשובה", התפלל עליהם רבי מאיר, וחזרו בתשובה.

מידה 2

סיפור מהגמרא

מסופר בגמרא (בבא בתרא דף ע"ב) - ציטוט עם פירוש "חברותא" :

הנהו בי תרי, מעשה בשני אחים, **דהוו דיירי** שדרו בבית שירשו מאביהם,

אחד מהם **הוה דייר עילאי** דר בקומה העליונה, **וחד** אחיו **הוה דייר תתאי** דר בקומה התחתונה - **איתבס תתאי** ושקעו כתלי הבנין באדמה, ועל ידי זה שקעה דירת העליון לתוך דירת התחתון עד שלא יכל הדייר התחתון להכנס לביתו בלא להתכופף. **אמר ליה תתאי** הדייר התחתון **לעילאי** לדייר העליון, **תא,** בא ונסתור את כל הבנין **ונבנייה** מחדש. **אמר ליה** העליון לתחתון, הלא **אני שפיר קא דאירנא,** אני דר היטב, כי דירתי לא שקעה בתוך האדמה, ומדוע שאסתור את הבנין ואבנה בנין חדש? **אמר ליה** התחתון לעליון: **אבנייה אנא,** אני אסתור את הבית ואבנהו משלי. **אמר ליה** העליון, איני חפץ שתסתור ותבנה, משום ד**לית לי דוכתא** אין לי מקום **למידר בה** לגור בו בינתים. **אמר ליה** התחתון, **אנא אוגר לך** אני אשכור עבורך בממוני **דוכתא** מקום לדור בו. **אמר ליה** העליון, אף אם תשכור לי מקום אינני מסכים לפנות את ביתי כי **לא טרחנא** אין אני מעונין בטירחה זו של העברת דירה. **אמר ליה** התחתון לעליון, והלא **לא קא מתדר לי** איני יכול לגור בביתי מפני דירתך ששקעה לתוך אויר דירתי. **אמר ליה** העליון, יכול אתה לגור בביתך על ידי **דשוף אכריסך** שתתכופף עד כריסך **ועול** ותכנס לבית, **וכן** כשתרצה לצאת **שוף אכריסך** תתכופף עד כריסך **ופוק** וצא.

מה אתם אומרים, מי צודק?

תשובה

הגמרא אומרת: אמר רב חמא, העליון בדינא קא מעכב! ואינו חייב לטרוח ולפנות את דירתו.

האם חוץ מכך שהוא "צודק" הוא גם "צדיק"? ממש לא!

הגמרא במסכת בבא מציעא (ל, ב) אומרת: **"אמר ר' יוחנן לא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דיניהם על דין תורה ולא עבדו לפנים משורת הדין".** התורה רוצה שנתנהג לפנים משורת הדין! שנעשה יותר ממה שאנו מחוייבים! שנתרגל לחשוב, ולהרגיש את המצוקה של השני, ולא לפעול רק לפי מה מותר ומה אסור!

במקרה שלנו אמנם הדין עמו, אבל הוא נקרא בפי חז"ל "נבל ברשות התורה!" (עיין בספר "להגיד" של הרב יעקב גלינסקי על הפסוק "ואהבת לרעך כמוך" ויקרא יט, יח). הוא היה צריך לעשות עם חבירו לפנים משורת הדין ולא להתעקש ללכת בדיוק לפי הדין. איזה אדם אכזר זה שאומר לחבירו תכנס ותצא מהבית רק כשתתכופף! (ועיין

עוד רמב"ן פרשת קדושים פרק יט פסוק ב לענין "נבל ברשות התורה").

יהודי צריך לחשוב מה הוא עושה, ולא להיות אכזר ומושחת, כמו בסדום... עלינו לנהוג לפנים משורת הדין, להתחשב ולהיות רגיש, גם כאשר הצדק עימנו.

יהודי צריך לעבוד עם "שולחן ערוך החמישי" - שכידוע לא נכתב... אבל כך נהוג לכנות את החלק של בין אדם לחבירו, מה שצריך האדם לידע מעצמו בלי שיגידו לו - ולא לנהוג על פי מידת סדום.

סיפור 3

רבי יוסף זלמן ריבלין זצ"ל היה מאנשי החסד המפורסמים, והוא החזיק בגמ"ח גדול להלוואות לאנשים שנזקקו לכך.

מנהג מוזר היה לו, בכל פעם שנתן לאדם הלוואה נהג להכניס אבן קטנה בתוך מעטפת הכסף...

כששאלוהו לפשר הדבר, השיב בסיפור על ה"חתם סופר" זצ"ל:

"באחת הפעמים מסר ה'חתם סופר' שיעור לתלמידיו. במהלך שיעורו התפרץ אדם ופער את פיו בדברי נבלה איומים כנגדו. אך ה'חתם סופר' סבל עלבונו בשקט, וכשסיים האיש לחרף ויצא מהמקום שאל הרב את עצמו בקול: 'מדוע האיש תקף אותי? לא זכור לי שעשיתי לו אי פעם טובה כלשהי...'

למדתי מזה שיש אנשים שיש בהם טבע קלוקל להשיב רעה תחת טובה, לכן מניח אני אבן קטנה במעטפה, בתקווה שלא יזרוק עליי הלווה אבן גדולה..."

תובנה

הסיפור האמיתי והמשעשע הזה, מלמד אותנו בדרך מקורית כי הקב"ה ברא בעולם אנשים כאלו שטבעם קלוקל להשיב רעה תחת טובה, הם פשוט לא מסוגלים להרגיש חייבים טובה, ולכן מתפתים להסתכסך עם מי שעשה להם טובה, לגרום לו רע, וכך ליצור סכסוך מדומה ולמחוק את תחושת הכרת הטוב המפריעה להם כל כך...

הדרך הכי טובה שלנו לשנות אותם, היא שנמשיך להיטיב איתם, ונשיב להם טובה תחת רעה. כמו ר' יוסף זלמן ריבלין, שהמשיך לתת הלוואות גם למי שמשיב לו רעה.

הפעלה | מזהים מצוקה!

משפט פתיחה:

משחק חברתי מלא שמחה וחיוך... המשחק משלב את כולנו יחד, מביא לידי ביטוי את הלכידות ואת חיי החברה שלנו, ומזכיר לנו להיות שמחים עם החברים הנחמדים שיש לנו.

הסבר כללי:

עומדים במעגל ומעבירים תנועה מצד לצד, לפי החלטת המשתתפים.

חומרים נדרשים:

פריטי לבוש מזדמנים.

הסבר מפורט בשלבים:

שלב א:

1. בוחרים חניך להפעלה, מכניסים אותו לחדר כשעל ראשו כובע מוזר, עיניו עצומות, וידיו קשורות מאחורי גבו (קשר קל מאוד, במקרה של תחושת מצוקה יוכל החניך לשחרר את עצמו!). ננסה להרבות בפריטים מוזרים ש'יגנבו' את תשומת הלב.
2. נשאל את החניכים: מה אתם רואים? מה אתם חושבים? החניכים יענו: כובע מוזר, נעליים מצחיקות, צעיף על הראש...
3. התשובה המתבקשת: ידיו של האיש קשורות, צריך לעזור לו לפתוח!
4. הרכז ימדוד בשעונו כמה זמן לקח עד שמישהו אמר את התשובה המתבקשת, ויעודד אותו על האכפתיות שגילה.
5. כעת נחזור על התרגיל עם חניך אחר, אבל במקום ידיים קשורות נציג מצוקה אחרת - נעליים ברגל הלא נכונה, ימין בשמאל ושמאל בימין [דבר המקשה ומציק].

6. גם כאן נמדוד את הזמן שלקח לחניכים לגלות את הדבר המציק.
7. כעת נעלה שלב: נורה לחניך להתלבש הפוך ממזג האוויר בכיתה, אם חם - שילבש מעיל, אם קר - שילבש רק חולצה, ועל החניכים לגלות מה מפריע לו.
8. גם כאן נמדוד את הזמן שלקח לחניכים 'לעלות' על המצוקה.

תובנה:

אין אדם רע, יש אדם שרע לו!

נלמד לגלות ולהבין את מצוקת השני, ולהבין מתוך איזה קושי הוא פועל.

משרד ראשי: רחוב גבעת שאול 27, גבעת שאול, ירושלים
טלפון: 077-40-50-813 **פקס:** 153-524-236-122
דוא"ל: israelshilo@gmail.com

יחדיו
ארגון נוער